

Čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

10

2023

ročník 75

Cena 40 Kč

LIDOVÉ NOVINY

ROČ. 47. ČÍS. 137

ČTVRTEK 16. BŘEZNA 1939 RÁNO

* ZA 80 HALÉRŮ

ČESKÉ ZEMĚ OBSAZENY

Českému národu zajištěn autonomní vývoj a národní svébytnost — Klid v Praze a všude jinde

K - Praha 15. března

Ještě dříve nežli se vrátili dnes večer prezident dr. Hácha a z Berlína do Prahy, byly zde v celém rozsahu provedeny důležitý všeobecný ročního ujednání prezidenta Hácha a říšským kancléřem Hitlerem. Německé vojsko všemi směry počalo obsazovat české země. V poledne byla již Praha plna říšskoněmeckého vojska. Stalo se to bleskovým tempem, které připomínalo vjezd německého vojska právě před rokem do Rakouska. Ještě před příchodem německého vojska do Prahy, přelímal říši pověření jednotlivé úřady. Všechno se dalo v naprostém pořádku a přesně.

Pražské obyvatelstvo brzo zaplnilo ulice, mnozí viděli po prvé armádu nového Německa a jejich zvědavost se projevovala pochopením až do večera, kdy ještě stále proudily místem v různých směrech vojenské oddíly do svých ubikací. Klid nebyl nikde porušen, obyvatelstvo až na drobné slovácké příhody, zachovalo vzornou kázeň. Je nezbytné třeba, aby tento klid byl zachován všude a trvale.

Vrchním vojenským velitelem je generál pěchoty Blaskowitz, jenž je přidělen jako šéf civilní správy říšský komisař Konrad Henlein. Tomu je podřízena celá správa, také ústřední úřady. Říšský kancléř Adolf Hitler byl již dnes v obsazeném území mezi německými vojsky. Také vrchní velitel armády generál von Brauchitsch se připojil se dnes dopoledne k německým oddílům, které vstoupily do Čech a Moravy.

V Praze po celý den ozýval se na ulicích místní rozhlas, který obyvatelstvu tlumočil nejdůležitější zprávy a projevy. Z nich je nejpozoruhodnější projev nově utvořeného Českého národního výboru pro sblížení a spolupráci s Němci v duchu u tisíciletých styků mezi oběma národy. Je podepsán představiteli nejrozmanitějších důležitých politických směrů, skupin a korporací. Mezi nimi je na příklad místopředseda národní strany práce, bývalý ministr inž. Necha, stejně jako generál Gaída. Ve zprávě vyjádřil německou zpravodajskou kanceláři její zdůrazněná obliba inž. Nečala se mezi dělnictvem. Za správu města uvítal

Úř - Praha 15. března

Vrchní velitel 3. armádní skupiny generál pěchoty Blaskowitz vydal tuto vyhlášku, datovanou v hlavním stanu v Praze dne 15. března 1939:

Jako nositel výkonné moci země české stanovím:

1. Za šefa civilní správy u velitelství armádní skupiny 3 je určen říšský komisař a župní vůdce Konrad Henlein. Konrad Henlein přejímá z mého příkazu dozor nad celou veřejnou správou, včetně ústředních úřadů v Praze.
2. Všechna veřejná správa pracuje dále, pokud není určeno jinak. To platí také pro policii, pošty, železnice a pro veřejné podniky.
3. Všechno hospodářské život je vyvíjen nerušeně dále. Každý necht zůstane na svém místě a pokračuje ve své práci.
4. Nařízení německých vojenských úřadů a úředníků šefa civilní správy. Jednají z mého příkazu, nutno bezpodmínečně uposlechnouti; každý musí se držet daných rozkazů, které slouží blahu celku, blahu jedné země.

ho národa a dr. Háchou za konec dvacátiletého meziválci, kdy se české země opět včlenily do uspořádaného německého životního prostoru, v němž po tisíciletí mohly bohatě rozvíjet svou kulturu.

Cesta kancléře Hitlera

ČTK - Česká Lípa 15. března

Za své jízdy k německému vojsku přibyl říšský kancléř a nejvyšší velitel dnes kolem 13. hodiny do České Lípy. V doprovodu říšského kancléře Hitlera byli na j. národním vrchním velení branné moci generál Keitel, říšský ministr zahraničních věcí št. Ribbentrop, říšský vůdce ochranných oddílů Himmler a říšský říškový šéf dr. Dietrich. Ulice v České Lípě byly již několik hodin předem naplněny hustými zástupy lidu, který přes prudkou mňohovou vůlně vytvářel, aby Vůdce sklamoval. Říšský kancléř nastoupil z České Lípy do vlaku v 16.45 hod., překročil za Českou zemí hranice zernskou hranici Čech a postupujícím do země.

Provolání říšského kancléře

DNB - Berlín 15. března

Vůdce vydal toto svolání:

Německému lidu! Před několika měsíci bylo Německo nuceno vzít v ochranu své soukromovce, žijící v uzavřených skupinách, proti nenasitelnému teroristickému režimu Česko-Slovenska, a v posledních nedělich se objevily zvýšenou mírou stejné případy. Takové případy musí vést do nenasitelných poměrů v prostoru, kde žije společně několik národností. Odpovědí na ohrožené otoky proti svobodě a životu jednotlivých národních skupin bylo, že se tyto skupiny nyní odtrhly od Prahy. Tím přestalo existovat Česko-Slovensko. Od neděle vznikaly na četných místech pusté výtřzlosti, řízi nyní znovu padly za oběť čtení Nřík. Každou hodinu se museli volání o pomosť postihových a promáštěvých. Že bohatých německých jazykových ostrovů, které byly díky velikomyslnosti Ně-

teroristické... Je kryl... stá... nový... nost... V... arm... Č... ch... nem... meck... kého... voly... zem... německý... za nepř...

— Postřehy z ankety k současnosti a budoucnosti časopisu Čtenář

— Rozhovor s Irenou Šťastnou, ředitelkou Knihovny města Ostravy

— Certifikát Handicap Friendly pro MěK Hodonín

— Turistické vizitky i pro knihovny

— Ekolympiáda v havířovské knihovně

— Výběr z publikací o divadle a divadelních her

— Jaké je to začínat v místní knihovně

Cyklus o krajských knihovnářích

- Knihovna v České škole Madrid

Knihovny v novém

- Příběh zrekonstruovaných prostor Městské knihovny Nový Jičín
- Deset kroků pro udržitelnou výstavbu a rekonstrukci knihoven

Periodika na území dnešní ČR

- Lidové noviny – deník českých spisovatelů

Příloha „Vizuální identita knihoven“

- Moravská zemská knihovna – kvalita prověřená časem

Turistické vizitky – malé samolepky s velkým dosahem s. 350–351

← Vyplněný turistický deník Foto: Jana Fialová

Ekolympiáda v havířovské knihovně s. 358

↑ Výroba seedbombs. Hodíte do země a těšíte se, co pěkného vyroste!

Foto: archiv MěK Havířov

Přes 160 seniorů prošlo kurzy mediálního vzdělávání v knihovnách s. 356

← Seniori se na kurzech učí rozpoznávat dezinformace a fake news Foto: Agora CE

Jaké to je začínat v místní knihovně s. 362–363

Nápady, elán a tvrdá práce jsou předpokladem, že děti přijdou do knihovny i v malé obci →

Foto: archiv MK Světlá pod Ještědem

Knihovna v České škole Madrid s. 370–372

↑ Návštěva prvňáčků z České školy Madrid v knihovně

Foto: archiv České školy Madrid

Deset kroků pro udržitelnou výstavbu a rekonstrukci knihoven s. 377

← ↑ Univerzitní knihovna Hire, Worcester ve Velké Británii. Feilden Clegg Bradley Studios

Foto: Hufton + Crow

- 343** Průzkumy Příležitosti k posunu: postřehy z anket k současnosti a budoucnosti časopisu *Čtenář* | Roman Hájek
Rozhovor s Mgr. Irenou Štastnou, ředitelkou Knihovny města Ostravy
- 346** Učíme se lépe prodat svoji práci | Jaroslav Císař
- 350** Představujeme Turistické vizitky – malé samolepky s velkým dosahem | Jana Fialová
- 352** Perspektivy informačního vzdělávání pro 21. století | Pavlína Mazáčová
- 356** Přes 160 seniorů prošlo kurzy mediálního vzdělávání v knihovnách | Yvetta Hynčicová
- 357** Workshop o umělé inteligenci pro seniory | Yvetta Hynčicová
- 358** Ekolympiáda v havířovské knihovně | Romana Bartošková
- 359** CASLIN: zkratka pro intenzivní česko-slovenskou knihovnickou spolupráci | Lenka Hanzlíková
- 360, P1–P4** Moravská zemská knihovna – kvalita prověřená časem | Anna Mrázová
- 361** Periodika na území dnešní ČR
Lidové noviny – deník českých spisovatelů | Kateřina Spurná
Napsali jste nám
- 362** Jaké to je začínat v místní knihovně | Z knihovny knihovnické literatury | Hana Matějčková
- 364** Zajímavé knižní novinky | Vladana Pillerová
Současná literatura
- 366** Výběr z publikací o divadle a divadelních her | Milan Valden
Krajanské knihovny
- 370** Knihovna v České škole Madrid | Veronika Plačková, Terezie Huková, Elena Bartošová
Knihovna bez bariér
- 373** Certifikát Handicap Friendly pro Městskou knihovnu Hodonín | Bronislava Lukášová
Knihovny v novém
- 374** Příběh zrekonstruovaných prostor Městské knihovny Nový Jičín | Renáta Domoráková
- 377** Deset kroků pro udržitelnou výstavbu a rekonstrukci knihoven | Klára Eklóvá
- 378** Anketa – 75 let časopisu *Čtenář* | Magdaléna Vecková, Richard Papík
- 379** Ze světa | Roman Giebisch
- 380** Literární výročí Listopad | Milan Valden

ELEKTRONICKÁ VERZE A ARCHIV ČTENÁŘE — <https://ctenar.svkk1.cz>

CONTENTS

- Surveys**
- 343** Opportunities for movement: observations from the questionnaire on the present and future of *Čtenář* | Roman Hájek
Interview with Irena Štastná, Ostrava Municipal Library Director
- 346** Learning to sell our work better | Jaroslav Císař
- Presenting**
- 350** Tourist visiting cards – little stickers with a big reach | Jana Fialová
- Education**
- 352** Information education prospects for the 21st century | Pavlína Mazáčová
- 356** Over 160 seniors have completed media education courses at libraries | Yvetta Hynčicová
- 357** Workshop about artificial intelligence for seniors | Yvetta Hynčicová
- Events**
- 358** Ecolympiad at the Havířov Library | Romana Bartošková
- 359** CASLIN: abbreviation for close Czech-Slovak library collaboration | Lenka Hanzlíková
Libraries' visual identity – supplement
- 360, P1–P4** Moravian Library – time-tested quality | Anna Mrázová
- Periodicals in what is now the Czech Republic**
- 361** *Lidové noviny* – the Czech writers' daily | Kateřina Spurná
You wrote to us
- 362** What it's like to start at a local library | Hana Matějčková
From the library of librarians' literature
- 364** Interesting new books | Vladana Pillerová
- Contemporary literature**
- 366** Selection of publications on the theatre and dramas | Milan Valden
- Barrier-free libraries**
- 370** The library at the Czech school in Madrid | Veronika Plačková, Terezie Huková, Elena Bartošová
- 373** Handicap Friendly certificate for Hodonín Municipal Library | Bronislava Lukášová
- Libraries afresh**
- 374** The story behind the renovation of Nový Jičín Municipal Library | Renáta Domoráková
- 377** Ten steps towards sustainable library construction and renovation | Klára Eklóvá
- 378** Survey – 75 years of *Čtenář* | Magdaléna Vecková, Richard Papík
- 379** From the World | Roman Giebisch
- 380** Literary anniversaries November | Milan Valden
- INHALT**
- Umfragen**
- 343** Chancen für Veränderungen: Erkenntnisse aus einer Umfrage zur Gegenwart und Zukunft der *Čtenář* Zeitschrift | Roman Hájek
Gespräch mit Mgr. Irena Štastná, der Direktorin der Stadtbibliothek in Ostrava
- 346** Wir lernen, unsere Arbeit besser zu verkaufen | Jaroslav Císař
Wir präsentieren
- 350** Touristische Visitenkarten – kleine Aufkleber mit großer Wirkung | Jana Fialová
- Ausbildung**
- 352** Perspektiven der Informationsbildung für das 21. Jahrhundert | Pavlína Mazáčová
- 356** Über 160 Senioren haben Medienpädagogikkurse in Bibliotheken absolviert | Yvetta Hynčicová
- 357** Workshop über die Künstliche Intelligenz für die Senioren | Yvetta Hynčicová
- Ereignisse**
- 358** Öko-Olympiade in der Bibliothek in Havířov | Romana Bartošková
- 359** CASLIN: Abkürzung für intensive tschechisch-slowakische Bibliothekskooperation | Lenka Hanzlíková
Beilage – Visuelle Identität der Bibliotheken
- 360, P1–P4** Mährische Staatsbibliothek – bewährte Qualität | Anna Mrázová
Zeitschriften auf dem Gebiet der heutigen Tschechischen Republik
- 361** *Lidové noviny* – Zeitschrift tschechischer Schriftsteller | Kateřina Spurná
Ihr schriebt uns
- 362** Wie es ist, in der örtlichen Bibliothek anzufangen | Hana Matějčková
Aus der Bibliothek der bibliothekarischen Literatur
- 364** Interessante Buchneuheiten | Vladana Pillerová
- Gegenwärtige Literatur**
- 366** Eine Auswahl aus der Publikationen zum Thema Theater und Theaterspiele | Milan Valden
- 370** Landsmännische Bibliotheken
Bibliothek in Tschechischer Schule in Madrid | Veronika Plačková, Terezie Huková, Elena Bartošová
Bibliothek ohne Barrieren
- 373** Das Handicap Friendly Zertifikat für Stadtbibliothek in Hodonín | Bronislava Lukášová
Bibliotheken in neuem Mantel
- 374** Die Geschichte der renovierten Räume der Stadtbibliothek in Nový Jičín | Renáta Domoráková
- 377** Zehn Schritte für den nachhaltigen Bau und die Bibliothekrenovierung | Klára Eklóvá
- 378** Umfrage – *Čtenář* feiert 75 Jahre | Magdaléna Vecková, Richard Papík
- 379** Aus der Welt | Roman Giebisch
- 380** Literarische Jahrestage November | Milan Valden

OD REDAKČNÍHO STOLU

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, časopis, který právě držíte v rukou nebo si prohlížíte jeho elektronickou podobu, slaví již pětasedmdesáté narozeniny. K tomuto úctyhodnému výročí jsme připravili dotazníkové šetření, abychom od vás získali zpětnou vazbu, jak si časopis stojí, zda je pro knihovníky přínosný a jak do budoucna. Ještě jednou děkujeme všem, kteří věnovali čas zodpovězení položených otázek. Vaše podněty jsou pro nás velmi cenné a budeme s nimi dále pracovat. Říjnové číslo *Čtenáře* na toto téma přináší již dříve avizovaný příspěvek zástupce vydavatele – Romana Hájka. Tím ale s tematikou průzkumů nekončíme. První část nového cyklu, jehož garantkou je Pavlína Mazáčová, je zaměřena na tři čtenářské výzkumy týkající se četby dětí a mládeže. Jak se do čtenářství těchto cílových skupin promítají nové technologie, zvýšení mediálních aktivit a covidové období, o tom všem se dočtete v článku nazvaném Perspektivy informačního vzdělávání pro 21. století. Další části cyklu budou obsahovat náměty na vzdělávací aktivity žáků a studentů a doufáme, že se stanou inspirací pro učící knihovníky. Vzdělávání seniorů, neméně důležité cílové skupiny, se věnují následující dva články Yvetty Hynčicové.

A co jsme pro vás připravili dále? Rubrika *Současná literatura* tento měsíc obsahuje výběrový přehled publikací o divadle a divadelních her z posledních let z pera stálého spolupracovníka redakce publicisty Milana Valdena. Přehled ukazuje na širší nabídky na našem knižním trhu a může být pro knihovníky dobrým pomocníkem. V tomto čísle se také dočtete, co bude důležitým tématem na letošním setkání CASLIN, jak si vede krajská knihovna v České škole Madrid, co se stane, když se knihovnicí ve Světle pod Ještědem v místech s poetickými názvy Hodky a Rozstání stane dynamická vizionářka, přiblížíme vám historii *Lidových novin*, dozvíte se, jak se líbí uživatelům ve zrekonstruovaných prostorách novojičínské knihovny, v Hodoníně se oprávněně pochlubí nově získaným certifikátem Handicap Friendly a karvinská knihovna představí více než dvacetiletou úspěšnou aktivitu s příhodným názvem Ekolympiáda – takže v Karvině už odmala vědí například, kdy a jak se správně seče tráva (to já jsem si třeba koupila kosu teprve letos).

Dívám se do kalendáře a uvědomuji si, že letošní ceny Knihovny roku ještě nejsou rozdány, ale až vy časopis budete číst, bude pro tento rok jasno. Tak připojujete gratulaci těm, co uspěli, i poděkování ostatním, na které se letos nedostalo, ale kteří mají u knihovničiny srdce. Těšíme se na zprávy od vás.

PAVLA VLKOVÁ

čtenář MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

10 | 2023 | ročník 75

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Středočeského kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Císař

Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávkový na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno

tel.: 312 813 154

e-mail: ctenar@svkkl.cz (Jaroslav Císař)

e-mail: ctenar.vlkova@svkkl.cz (Pavla Vlková)

Redakční rada: PhDr. Radek Liška (předseda), Bc. Kateřina Bajo, Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D., Mgr. Lenka Dostálová, Mgr. Zlata Houšková, Mgr. Martina Košanová, PhDr. Renáta Krejčí Salátová, Mgr. Lucie Macháčková, Mgr. Petra Miturová, Mgr. Michaela Mrázová, PhDr. Marie Otavová, PhDr. Vít Richter

Tisk: Calamarus, s. r. o., Pod Táborem 54/10, 199 00 Praha 9

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje SEND Předplatné, spol. s r. o., Ve Žlíbku 1800/77, hala A3, 193 00 Praha 9 - Horní Počernice, tel.: 602 514 779, e-mail: martina@send.cz Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. – drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ, spol. s r. o. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994. Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98. Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč).

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Permanent, spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 00421-02 49 111 203, e-mail: herslova@lkpermanent.sk Cena jednoho čísla 2 €, roční předplatné 22,67 € (dvojčíslo 2,67 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 9. 10. 2023, vyšlo 16. 10. 2023. Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Popiska k titulní straně obálky

Lidové noviny, 16. března 1939, č. 137. Knihovna Národního muzea, oddělení časopisů, sign. Z 2 A-C

Foto: Knihovna Národního muzea

Průzkumy

Příležitosti k posunu: postřehy z ankety k současnosti a budoucnosti časopisu *Čtenář*

Letošní pětasedmdesáté výročí *Čtenáře* je příležitostí k zastavení, při němž se dá ohlížet za úctyhodnou tradicí. Stejně důležité je nicméně podívat se i do let budoucích. Kam by měl *Čtenář* v příštích letech směřovat? Co potřebuje, aby byl pro knihovnickou komunitu relevantním zdrojem informací? Jedním z důležitých vstupů do debaty o těchto tématech jsou přirozeně názory knihovníků. A tak jsme si k pětasedmdesátinám nadělili knihovnickou anketu. Co jsme zjistili?

Poslední podobná anketa proběhla v roce 2014. Online dotazník tehdy vyplnilo 294 respondentů a jeho závěry se odrazily třeba v tematické skladbě měsíčníku. Tentokrát se v období od 12. 6. do 15. 7. 2023 sešlo odpovědí 242.

KDO ODPOVÍDAL?

Jako u každého dotazování je potřeba na výsledky pohlížet s vědomím toho, že odrážejí názory určitého spektra knihovnické obce. Z největší části dotazník vyplnili aktivní pracovníci knihoven (91 %), zapojilo se i několik akademických pracovníků v oboru (3 %); za zmínku stojí malé zastoupení studentů knihovnictví (pouhé tři odpovědi), což je možná pro *Čtenáře* zpráva sama o sobě.

Většina respondentů pracuje v profesionálních knihovnách (24 % v knihovnách pověřených výkonem regionálních funkcí, 21 % v knihovnách bez tohoto pověření), velká skupina respondentů byla z krajských knihoven (25 %), menší pak ze specializovaných či akademických knihoven (v obou případech 10 %). Z hlediska náplní činnosti je složení odpovídajících pestré: poměrně vysoký je podíl vedoucích pracovníků (24 %), 28 % tvoří pracovníci služeb (17 % v odděleních pro dospělé, 11 % v odděleních pro děti), 20 % pracovníci doplňování a zpracování fondu, 10 % metodici, po 5 % pracovníci vzdělávání a PR/marketingu, 8 % tvoří ostatní činnosti.

Věkově je nejpočetnější skupina 35–55 let (65 %), následovaná skupinou nad 55 let (25 %), 9 % odpovídajících je ve věku 25–34 let. Většina respondentů jsou pravidelní (53 %) nebo občasní (36 %) čtenáři, 3 % zároveň čtenáři i příspěvatelé, 7 % nečtenáři, 1 % časopis nezná.

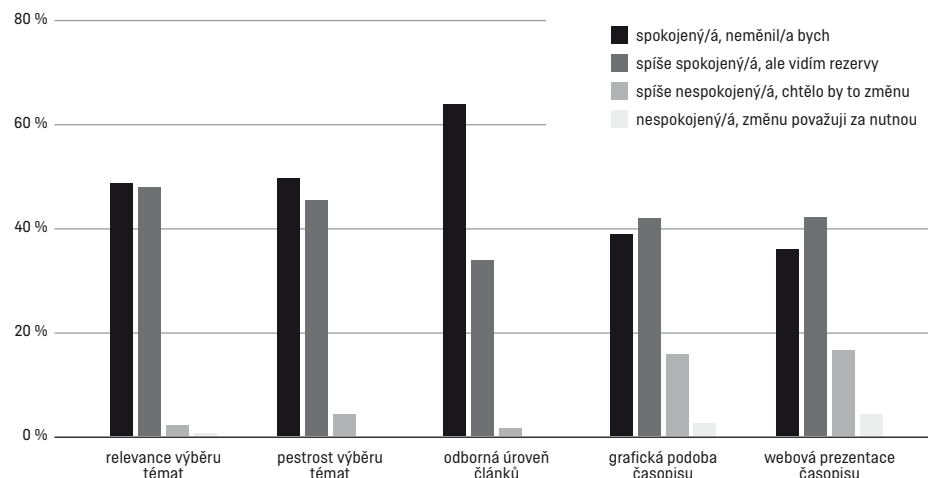
POSTŘEH 1.: OBSAH DOBRÝ, DESIGN A WEB HORŠÍ

Hodnocení současné podoby časopisu více méně potvrdilo, co tušíme – a sice, že jeho webová verze je zralá na zásadnější update: nespokojených je s ní 20 % čtenářů časopisu, v komentářích se navíc často objevovala poznámka, že respondenti webovou verzi vůbec neznají. Kupodivu jen o něco lépe dopadlo hodnocení designu: nespokojenost s ním vyjádřilo 19 % respondentů. Z komentářů lze dovozovat, že slabiny designu jsou především malý formát, malé, případně nekvalitní fotografie, přílišná nahuštěnost textu či fakt, že časopis nevychází celý v barvě.

Na druhou stranu vysokou spokojenost vyjadřovali respondenti s obsahem, ať už z hlediska výběru témat, nebo jejich konkrétního zpracování, což samozřejmě neznamená, že v této oblasti není co zlepšovat. Opakovaně se objevovalo volání po větším mezinárodním přesahu časopisu – ať už šlo o podněty na přebírání článků z odborných periodik vycházejících v jiných zemích,

Graf 1

Spokojenost s jednotlivými aspekty Čtenáře (206 odpovědí, jen čtenáři časopisu)

nebo o více článků o zahraničních trendech, inspirativních projektech či osobnostech, případně architektuře zahraničních knihoven.

POSTŘEH 2.: MALÁ ODLIŠNOST

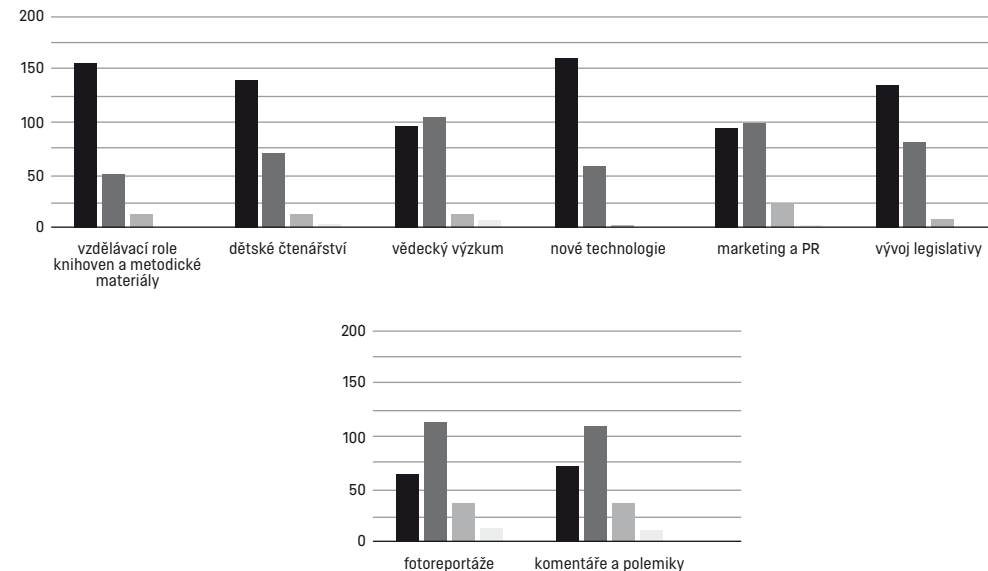
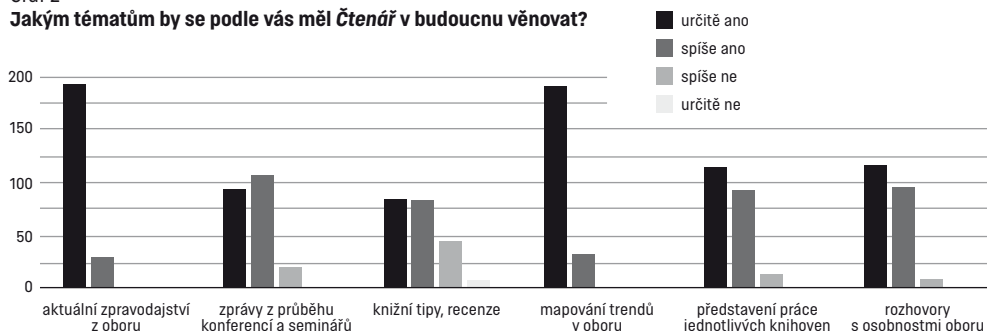
Přestože ve vzorku bylo jen poměrně málo těch, kteří časopis znají, ale nečtou, jejich pohled může být pro redakci cenný. Vedle nedostatku času se jako nejčastější důvody, proč časopis nečtou, mezi respondenty objevovaly výtky k málo atraktivnímu a málo odlišnému obsahu. Vypůjčíme-li si přímo formulace jednoho z respondentů: *Knihovnických časopisů je příliš mnoho a nového nabízejí příliš málo*. Odlišnost Čtenáře coby časopisu s celostátní působností je jistě jedno z témat k zamyšlení.

POSTŘEH 3.: OTEVŘÍT SE...

Část otázek dotazníku směřovala k možnému budoucímu posunu časopisu. Z hlediska témat vyplývá z odpovědí poptávka především po mapování trendů oboru, aktuálním zpravodajství, nových technologiích, legislativě či prezentacích výsledků výzkumů.

Graf 2

Jakým tématům by se podle vás měl Čtenář v budoucnu věnovat?

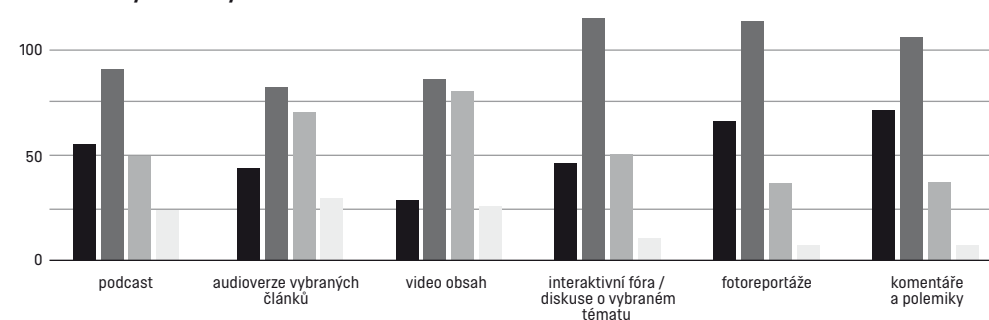

Doprovodné komentáře v několika případech poukazyvaly na potenciál časopisu oslovit a zapojit širší okruh autorů – například z řad vysokoškolských studentů knihovnictví, kteří by ve Čtenáři mohli prezentovat poznatky ze svých závěrečných prací, ale i autorů úplně mimo obor, kteří se například věnují některým společenským fenoménům s dopady na knihovny.

Respondenti by také uvítali, kdyby se Čtenář do budoucna otevřel i novým formátům obsahu – z odpovědí je patrná především chuť diskutovat, případně využívat i jiné formy než jen psaný text.

Graf 3

Které formáty obsahu byste ve Čtenáři v budoucnu uvítali?

PŘÍLEŽITOSTI...

Přestože příležitostí k dalšímu posunu časopisu je nepochybně mnoho, na závěr je třeba zdůraznit, že anketa přinesla i mnoho pozitivních ohlasů a přání, aby časopis Čtenář držel nastavený kurz a úroveň. Se zaznamenanými podněty (a znovu za ně moc děkujeme) bude redakce dál pracovat – minimálně změna webové prezentace by měla být tématem už v dohledné době.

ROMAN HÁJEK | hajek@svkkk.cz

Učíme se lépe prodat svoji práci

Foto: Radka Kratochvílová

Prvního září 2022 se ujala funkce ředitelky Knihovny města Ostravy básnířka, bohemistka a literární vědkyně Irena Štátná. Po více než dvaceti letech tak nahradila Miroslavu Sabelovou, která knihovnu dostala na velmi vysokou úroveň. Prozradím, že jsem respektoval přání nové paní ředitelky, mj. absolventky Ostravské univerzity a Slezské univerzity v Opavě, abych jí poskytl dostatečný čas na rozhlédnutí se a nenaléhal na rozmluvu už po obvyklých třech měsících hájemství...

V knihovně pracujete již od roku 2002, takže její chod důvěrně znáte... Než jste byla jmenována její ředitelkou, působila jste jako vedoucí knihovnických služeb. Co vás vedlo k tomu, že jste se přihlásila do výběrového řízení?

V Knihovně města Ostravy, odmyslím-li si šest let rodičovské dovolené, jsem už opravdu dosti let. Rozhodnutí ucházet se o pozici ředitelky přišlo v kontextu pohrávání si s myšlenkou, že možná tuším, co bych v některých oblastech dělala odlišně ve srovnání s tím, jak věci byly nastaveny. Věděla jsem, že mám chuť konkurz zkusit. Zároveň jsem nabyla přesvědčení, že pokud se k výsledku nedoberu, odeberu se do jiného pracovního prostředí.

Jak se vám podařilo zabydlet se ve své nové funkci? Co vás především překvapilo a s čím jste musela nejvíce „zápasit“?

Musela jsem se naučit dívat se na Knihovnu města Ostravy z nového místa. Původní obnášelo pouze sedm poboček, nové trošku vyšší číslo – dvacet devět knihoven.

Zápasím s objemem práce, přiznávám, že je jí poměrně výrazné množství. Je to dáno tím, že

mám ráda inovaci, o mnohých dílčích věcech jsem přemýšlela s předstihem a věděla jsem, co chci a jak toho snad lze i dosáhnout. Čerpala jsem ze znalosti prostředí. To byla jednoznačně startovní výhoda. A navíc mám ráda práci ve stylu „rojnice“, tzn. mít paralelně rozpracováno více oblastí.

O denní operativu se naštěstí dělím s velmi zdatnou kolegyní, kterou jsem si vybrala pro pozici zástupkyně ředitelky. Fungování v tandemu a různých pracovních skupinách, malých týmech, považuji za taktické i praktické, funguje nám to.

Musím se ještě naučit nechávat si větší energetickou rezervu na nenadálé zvraty, které mohou čas od času nastat. Ale rozhodně se těším, až část oblastí, které jsou nyní nově nastaveny a teď už je jen po zavedení změn monitorujeme, budu moci pustit ze zřetele, protože budou plně fungovat a budou mít top kondici.

Jedno „překvápko“ z praxe mohu zmínit. Rozbory hospodaření jsme měli v dubnu. Mým cílem bylo vysvětlit dvanáctičlenné komisi, jak výrazný je nárůst cen knih za posledních pět let, a obohatit je o informaci, že pokud nemají být v Ostravě knihovny s přízviskem retro, tj. takové, kde se „zastavil čas“, protože si nemohu dovolit více investovat třeba do modernizace interiérů, potřebuji výrazně posílit finanční prostředky na nákup knih. Protože buď budu stále méně

Pobočka Knihovny města Ostravy v Porubě

Foto: archiv KMO

a méně nakupovat fondy, což se nám v praxi dělo, nebo „uberu“ jinde, nejspíš v provozních položkách.

Dala jsem si velmi záležet na detailní přípravě pro laika srozumitelně komunikovaných dat, abych v poměrně krátkém čase, který jsem si vyžádala a pro účel prezentace naštěstí i dostala, dokázala sdělit zoufalou situaci s prostředky na nákup knižního fondu.

Naštěstí byl výsledkem příslib 1,5 milionu korun fixovaný v zápise z těchto rozborů. Nastala radost. Žel, zanedlouho prodělala Ostrava politickou krizi, došlo ke změně primátora, rady, k přeskupování politických sil. Takže naše obavy z realizace příslibu zesílily. Nezbylo než se vydat opět do terénu se snahou vysvětlit „nově přichozím“ kontexty a situaci. Nastala etapa nejistoty, trvající další tři měsíce.

Tu však vystřídala erupce radosti v okamžiku, když se záměr změnil v realitu. Podařilo se nevídaně! A díky tomu jsme mohli již od srpna zacelit opravdu výrazné trhliny v nákupech fondů pro všechny pobočky naší organizace.

Na co zejména chcete navazovat a čím novým chcete působení knihovny obohatit?

V Knihovně města Ostravy vnímám jako adekvátní nyní, postupně a dobře budovanou síť knihoven. Jde o celkem dvacet devět míst v rámci teritoria celého města, které dnes obývá téměř 284 000 lidí. Typově jde v podstatě o tři typy poboček. Vesnické – menší, sídlící zejména v okrajových částech města, kde je na velmi zdatné

úrovni komunitní život a velmi úzká vazba na obvykle pouze jednu školu a školku. Pak jsou to středně velké provozy, situované už blíže centru města. Jsou zpravidla v sídlištních lokalitách, kde lze na knihovnu také zdárně navázat komunitu, ale má mírně odlišný charakter ve srovnání s tou ryze vesnickou, vzrůstá zde i objem škol v okolí, stejně jako třeba počet konkurenčních poskytovatelů volnočasových aktivit. A celé strukturu vévodí pětice poboček s nejmasivnějším průtokem návštěvníků, která je umístěna ve spádových oblastech města, dopravně velice dobře dostupných místech. Těmito provozy projde za den třeba kolem stovky osob.

To, co podle mého názoru Knihovna města Ostravy potřebuje, je naučit se ještě lépe „prodat“, což s sebou nese umět vyhmátnout a především s předstihem si určit témata, která za to stojí. Vybrat jich pouze několik a dát jim dostatek pozornosti i energie, aby se dala výrazněji promovat. Je nezbytné mluvit o nich tak, aby to bylo atraktivní pro běžného člověka, což znamená jednoduše, bez knihovnického jazyka popojít témata s emocemi, zážitky, kvalitními daty, čísly, fotografiemi, krátkým videem.

Máme od ledna nastavenou novou koncepci propagace a začínám tušit, že se nám to poměrně dobře daří. Znamená to zaměřet se i nad tím, jak které téma podat konkrétnímu publiku, jak ho uzpůsobit pro různé promokanály. Vyplácí se nám být trvale ve střehu a nechávat si dodávat kvalitní zpětnou vazbu od osob mimo knihovnickou komunitu.

Samozřejmě, nešlo by to bez zdatného grafika. Ten tomu dává kvalitativní štávu a drží určitou stylovou linku. Získala jsem loni na podzim jednu novou, velmi pracovitou, zkušenou a pružnou paní, a tak lze novou, především autorsky autentickou grafickou stopu sledovat postupně ve všech našich komunikačních kanálech (pozn. red.: vizuální identita knihovny bude představena v příloze prosincového čísla). Je to výrazný kontrast ve srovnání s tuctovými fotkami nakupovanými přes fotobanky, což byl princip, který u nás fungoval dříve.

Výše zmíněné souvisí i s posílením hrdosti na region, což je i pro mne osobně důležité téma. Jsem přesvědčena, že právě knihovna může v této věci významně pomoci. Náš region zápasí dlouhodobě s odlivem „mozků“, poměrně mnoho osob se odstěhovává. Lidé odejdou třeba za studiem, ale už se nevracejí. Pokud je knihovna místem, kde dítě tráví část dětství a je mu zde dobře, znamená to vytvoření pozitivní emoční vazby na základě opakovaných pozitivních zážitků. Ty máme hluboko v sobě a obvykle je nezapomínáme. Je jasné, že musíme během života vystrčit nos z rodné hroudy, je nezbytné nabýt třeba zkušenosti v zahraničí, ale je zásadní mít chuť vše také přivést s sebou zpět a uplatnit to v původním místě.

Posilovat hrdost na region, v němž vyrůstám, znamená, že jej dobře znám. Tohle je role knihoven. Napomoci nejrůznějšími cestami tomu, aby uživatel odcházel obohacen. Nestačí však jen tím, že si osahal hřbety knih a pár z nich si nese domů.

V Knihovně města Ostravy jsme například letos vsadili na literární procházky. Neformální, zážitkové vzdělávání v terénu, při němž navíc hýbete svým tělem. Cílíme na žáky osmých a devátých tříd, na středoškolské či vysokoškolské studenty a v případě fyzicky méně náročných variant programů také na seniory. Máme literárně velmi zdatného kolegu, který má nyní osm takovýchto literárních procházek. Chceme tak upozornit třeba na konkrétní osobnosti – jako v případě *Ostravské literární stezky Jaroslava Žily*. Nebo jde o témata *Literární výšlap na Emu po stopách ostravských hororů, Radvanicemi nejen za ostravskými spiritisty* apod.

Další mou touhou je výrazně posílit procento soběstačnosti organizace, což má dvě roviny.

Od ledna je v našem týmu nová kolegyně v nově zřízené pracovní pozici projektové manažerky. Cílím na objem získaných grantových prostředků a též na nové zdroje. Patří sem i například nyní připravovaný projekt ze zdrojů IROP/ITI. Ten iniciovala ještě má předchůdkyně Miroslava Sabelová. Projekt cílí na rekonstrukci interiérů naší největší knihovny v centru města, týká se také specializovaného oddělení – Zvukové knihovny pro nevidomé a slabozraké.

Druhou rovinu s významným potenciálem vidím ve fundraisingu na úrovni organizace jako celku, což je při naší velikosti zatím jen myšlenka v plenkách. Na lokální úrovni už máme více zkušeností i příkladů dobré praxe a snažím se soustavně posilovat kolegyně a kolegy, aby se pokoušeli hledat lokální zdroje, setřáslí obavy z neznámého a nebáli se tuto cestu opakovaně zkoušet.

Jste rovněž úspěšnou básničkou. Na svém kontě máte sedm básnických sbírek, které již byly přeloženy do osmi jazyků, získala jste několik literárních cen... Jak se vám daří skloubit tak pragmatickou činnost, jako je zajišťování provozu knihovny, s vašimi múzickými ambicemi?

Domnívám se, že umím přepínat. Obě položky jsou svým způsobem prací. Jen z každé plynou odlišné počítky. Mám naštěstí ověřeno praxí, že obě tyto entity potřebuji ke svému životu, aby dával hlubší smysl.

Ve vašem životopise se rovněž uvádějí další profese, jako jsou třeba bohemistka a literární vědkyně. Čím jste se v těchto oblastech zabývala?

Třeba romskými pohádkami, jejich zákonitostmi, odlišnostmi. V českých pohádkách třeba rozhodně nevaříme tak často hlavy nepřátel, jak je tomu v romských textech. Další oblasti byly například výzkumy v knihovnách. Dnes už se téhle oblasti nevěnuji, ale jsem si vědoma toho, že právě terénní průzkumy potřeb komunity mimo prostor knihovny jsou ještě rozhodně hodny pozornosti.

Děkuji za rozhovor a přeji vám, aby se vám všechny záměry podařilo uskutečnit.

JAROSLAV CÍSAŘ | ctenar@svkkl.cz

Ministerstvo kultury – Odbor umění, knihoven a kreativních odvětví vyhlašuje pro rok 2024 výzvu k podávání žádostí ve výběrovém dotačním řízení

na poskytnutí dotací provozovatelům knihoven evidovaných dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovný zákon), ve znění platných předpisů,

a pro spolky a zájmová sdružení právnických osob podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění platných předpisů, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost či jejich podpora,

na nekomerční projekty z oblasti knihoven.

1) Program Veřejné informační služby knihoven – VISK

VISK 1 – Koordinační centrum programu a implementace Konceptu rozvoje knihoven v ČR,

VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání knihovníků,

VISK 3 – Informační centra knihoven,

VISK 4 – Národní program ochrany knihovnických fondů,

VISK 5 – RETROKON,

VISK 6 – Memoriae Mundi Series Bohemica,

VISK 7 – Kramerius,

VISK 8 – Informační zdroje

Linie B – Zpřístupnění informačních zdrojů prostřednictvím Centrálního portálu knihoven,

VISK 9 – CASLIN a Národní autority ČR

2) Dotační řízení Knihovna 21. století – K 21

(podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost, vzdělávání knihovníků)

Přihlášky a stanovené podmínky na adrese:

Ministerstvo kultury, Odbor umění, knihoven a kreativních odvětví
<https://www.mkcr.cz/oblast-knihoven-532.html>

VISK též na:

<https://visk.nkp.cz/>

Knihovna 21. století též na:

<https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/knihovna-21.-stoletik21>

Bližší informace: Mgr. Petra Miturová, tel.: 257 085 216 (VISK 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9)
Mgr. Blanka Skučková, blanka.skuckova@mkcr.cz (K 21)
PhDr. Vít Richter, tel.: 603 223 627 (VISK 3)

!!! Uzávěrka: 10. prosince 2023 !!!

Turistické vizitky – malé samolepky s velkým dosahem

Turistické vizitky spatřily světlo světa v roce 2008, kdy orientační běžec a fotograf Rudolf Ropak dostal nápad namísto různých suvenýrů a také pohlednic, které si z navštívených míst rád vozil na památku a z nich poté vznikala těžká alba, vytvořit malý deníček na samolepky a případně krátké poznámky. A tak vznikl turistický deník a s ním samolepky – turistické vizitky. Proč je nevyužít také v knihovně?

Turisté si tuto novinku rychle oblíbili a vizitky se staly hitem, který přetrvává dodnes. Jako suvenýr se dají sehnat téměř v každé oblasti turistiky – na hradech, zámcích, rozhlednách, zoo, neomezují se však jen na tyto klasické destinace, pořídit si je můžeme i na řadě dalších, méně tradičních míst – v restauracích, na festivalech, trzích nebo třeba v knihovnách.

Jak turistická vizitka vypadá a proč je vlastně tak oblíbená? Jedná se o malou nálepku s fotografií daného místa a jeho krátkým popisem. Podle oblasti zájmu jsou vizitky rozděleny do čtyř

základních kategorií, kterými jsou turistika, kultura, sport a gastronomie. Svou vizitku mají nejen místa, ale i významné akce, výročí či osoby. Vizitky se lepí (ale samozřejmě nemusí) do turistického deníku, který lze pořídit na mnoha místech: v městských informačních centrech, na hradech, zámcích, zkrátka tam, kde je k máni i turistická vizitka. Jde o skladný sešitek velikosti zhruba A6, ve kterém je prostor pro minimálně 100 vizitek a zaznamenání vlastních zážitků či postřehů z výletu či návštěvy daného místa. Zaškrtnutím vybraných piktogramů je možné rovněž zazna-

menat, zda se turista na vybrané místo dostal autem či pěšky, sám či s více lidmi, v jakém počasí, náladě apod. Nechybí ani prostor pro obtisk turistického razítka. Na konci dovolené tak člověk drží v ruce ucelené chronologicky zaznamenané vzpomínky.

Funguje to pak báječně. Když se například nemůžete rozpomenout, zda jste na tom či onom místě byli před dvěma, či třemi lety a jestli to bylo na tom výletě vlakem a přšelo, nebo autem a pak se jelo ještě někam dál, pokud vkládáte vizitky pravidelně, jednoduše zalistujete a hned víte. V tomto směru funguje deník podobně jako album s fotkami – rádi se jím probíráme a vzpomínáme. Dalším důvodem oblíbenosti vizitek je jejich lehkost, skladnost a také finanční dostupnost. Vizitka se po zakoupení, pokud se hned nelepí do deníku, snadno uchová v peněžence, což například u pohlednice či zrcátka už tak jednoduché není, stejně tak jednoduché je i následně uložení v prostorách domova (suvenýry typu náprstky či dřevěné turistické známky vyžadují prostor, vizitky nikoli). Co se ceny týče, od výrobce je obvykle nastavena na 12 či 15 korun; prodávající ji samozřejmě může upravit, zpravidla se však nastavenou cenu snaží zachovat. Každá

vizitka obsahuje svůj samostatný čárový kód, který se rovněž lepí do deníku. Po získání 100 těchto čárových kódů je možné zaslat je na adresu vydavatele a získat podle svého výběru zdarma deník nový.

Turistické vizitky jsou populární artikl a v nabídce ho má nepřeberné množství institucí, i takové, ve kterých by je návštěvník mnohdy nečekal, o to větší je pak sběratelské nadšení. Pakliže se zájemce (zoo, rozhledna, muzeum, knihovna atd.) rozhodne, že by chtěl mít svou vlastní vizitku v nabídce pro návštěvníky, nečeká ho nijak obtížný proces. Komunikace s firmou, která turistické vizitky vydává, tedy Wander Book, s. r. o.,

je poměrně rychlá a bezproblémová. Nejdůležitějším kritériem je výběr kvalitní fotografie v dobrém rozlišení, vše ostatní už zajistí výrobce. Po vzájemném odsouhlasení vzhledu vizitky (fotografie, text, doprovodné informace) jde vizitka do výroby, což trvá cca 4–5 týdnů. Poté už může instituce vizitky směle nabízet a šířit příznivcům do světa, že má tuto novinku na svém kontě.

Další informační kanál je zajištěn i ze strany výrobce; Wander Book na svých webových stránkách a sociálních sítích vždy informuje o nových přírůstcích v rodině turistických vizitek, navíc má k dispozici e-shop, kde jsou vizitky rovněž dohledatelné a dostupné. Vizitek jsou nejen v tuzemsku tisíce, svou fotku na malé samolepce má už také mnoho míst v Rakousku, Polsku, Německu nebo třeba Chorvatsku. Příznivci a sběratelé mají svou skupinu i na sociální síti, kde pravidelně sdílejí své „úlovky“, zážitky z výletů a následného nákupu vizitky, fotky apod.

V jednoduchosti je krása a platí to evidentně i u turistické vizitky – myšlenka samolepek s fotkou, krátkým popisem a možností shromáždit je na jednom místě se ujala a s úspěchem setrvává.

Text a foto **JANA FIALOVÁ**
fialova@kkvsociny.cz

Perspektivy informačního vzdělávání pro 21. století

Text je úvodním příspěvkem nového tematického cyklu o informačním vzdělávání v pojetí, které je inspirováno především výstupy celorepublikového projektu *Co nebylo v učebnici*.¹ Úvodní část věnuje pozornost třem aktuálním výzkumům čtenářství, čtenářské gramotnosti, práce s informacemi a mediálních aktivit dětí a teenagerů. Jaké výsledky výzkumů stojí za pozornost pro praxi učícího knihovníka při designování informačního vzdělávání?

Výzkum 1: České děti a mládež jako čtenáři v době pandemie 2021²

V pořadí třetí celorepublikový výzkum Národní knihovny ČR věnovaný čtení a čtenářství dětí a mládeže (předchozí v letech 2013 a 2017) proběhl v čase covidové pandemie. Autorský tým výzkumné publikace vedle již tradičních témat zaměřil pozornost také na problematiku digitálních kompetencí žáků, informační gramotnost a provázanost školního vzdělávání se čtením a čtenářstvím z perspektivy doporučené četby (pozn. red.: viz recenze *Čtenář*, č. 6/2023, s. 228–230).

Medializované dětství a dospívání

Generace současných dětí a dospívajících nachází kulturní hodnoty, vzorce a také své životní vzory na internetu a pandemie jejich mediální aktivity výrazně zvýšila. Nejmladší i starší školáci preferovali v době pandemie seriály a filmy na různých IT zařízeních a hraní elektronických her. Nejmladší i starší školáci začali více poslouchat audioknihy a mluvené slovo, cca třetina dětí od 9 do 11 let mu dávala přednost před četbou. Dospívající ve věku 15–19 let byli na internetu nejaktivnější, ať díky sledování filmů či seriálů, nebo užíváním (si) sociálních sítí. Sociální

sítě pro ně přitom nebyly pouze nástrojem zábavy a komunikace, ale nově také zpravodajským informačním zdrojem o aktuálním dění kolem pandemie nebo politiky. Výzkum ukázal, že teenageri objevili podcasty.

Čtení a čtenářství

Čtení v čase pandemie vnímaly především děti (méně dospívající) stále jako zábavné, přibýlo dětí i teenagerů, pro něž je čtení důležité i pro další vzdělávání. Na druhou stranu čtvrtina nejmladších školáků a třetina starších školáků považuje čtení za nudu, stejně jako 25 % teenagerů. V široké věkové kategorii, která plní povinnou školní docházku, se oproti výzkumu v roce 2017 zvýšil počet nečtenářů ze 14 % na 28 %.

Děti a teenageri, kteří příliš nečtou

Proč malí i starší školáci nečtou? Podle daného výzkumu je čtení jednak nebaví (49 % dětí ve věku 6–8 let, více než 60 % starších školáků), jednak je pro ně příliš namáhavé (35 % nejmladších dětí). Nemale procento (13–25 %) školáků od 6 do 14 let nečte i proto, že neví, co má číst, nebo nemá žádné knihy. Výzkum ukázal i to, že více než třetina starších školáků nečte knihy

častěji, než by mohla, protože informace, které potřebuje, najde na internetu. V době pandemie více než 30 % starších školáků nečetlo více proto, že dávalo přednost sledování seriálů.

Téměř polovinu teenagerů (účastníků výzkumu) číst nebaví, neví co číst a nemá nic vhodného ke čtení (až 25 % z nich). Překážkou ve čtení je pro teenagery nedostatek času, ale i lákadlo v podobě mediálních aktivit typu sledování seriálů. Výzkum obnažil také problém (de)motivace číst – napříč věkovými kategoriemi je čtení povinnost pro cca třetinu dětí, více než 40 % školáků nutí ke čtení především rodiče.

Motivace ke čtení

Co podporuje motivaci číst? Pro nejmladší i starší školáky je to domácí prostředí: v rodinné knihovně našlo v době pandemie knihu k četbě více než 60 % dětí, třetině až polovině školáků pomáhali s výběrem četby rodiče. Dalším motivačním faktorem je žánr – podle něho si vybírá knihy asi polovina mladších i starších školáků. Ti mladší mají v oblíbených především pohádky a pověsti, knihy o přírodě, knihy o dětech a komiksy, u starších se zájem přesouvá na fantasy, sci-fi, komiksy a příběhy o mládeži.

Mezi teenagery si cca 70 % vybírá knihy podle žánru – oblibu mají fantasy a sci-fi, specificky pak knihy o lásce a detektivky, cca pětina teenagerů četla v době pandemie naučnou literaturu. Více než třetina dospívajících volila v době pandemie jako strategie výběru četby nově vyhledávání knih na internetu, doporučování od kamarádů i na sociálních sítích. Zároveň 40 % teenagerů četlo knihy ze seznamu povinné četby, méně využití našla domácí knihovna.

E-knihy, internet, časopisy

K aktivitě posilující jak motivaci číst, tak mediální a informační gramotnost lze řadit pořizování knih na internetu, kterému dalo přednost v době pandemie až 70 % teenagerů a více než třetina starších žáků. Především teenageri velmi využí-

vali zdarma stahování knih z internetu. Pandemie ukázala zvědavost nejmenších školáků ohledně elektronického čtení. V době pandemie rozhodně neklesla obliba četby tištěných knih napříč všemi zkoumanými kategoriemi dětí a mládeže. Zato byl zaznamenán jednoznačný pokles četby tištěných časopisů mezi staršími školáky a mládeží.

Výzkum 2: Covidočtení. Co s našim čtenářstvím udělala pandemie (2022)³

Výzkum se zaměřil na čtení a čtenářství české internetové populace ve věku 15+. Vzhledem k tomu, že proběhl v první polovině roku 2021, výsledky ukazují čtenářství a mediální chování pod vlivem pandemie covidu a zároveň umožňují srovnání s předpandemickým obdobím.

Vlivy mediálního prostředí

V čase pandemie se četlo oproti předpandemickému období daleko více účelově, zájem budily především informace a zprávy o světě zasaženém covidem. Výzkum ukázal, že čím mladší je populace, tím více narůstají její mediální aktivity, přičemž celkově posílil pobyt v kyberprostoru ve všech kategoriích čtenářů. Děti se soustředily jednak na počítačové hry, jednak na funkční používání digitálních výukových aplikací, více se samostatně učily. Pandemie obnažila rodičovské obavy o soustředěnost dětí; rodiče vnímají nárůst mediálních aktivit dětí jako bariéru rozvoje čtenářství.⁴ Podobně jako výše uvedený výzkum dětského čtenářství i tento výzkum ukázal, že mladí lidé v době pandemie jednoznačně nejvíce poslouchali audioknihy a podcasty.

Především nejmladší kohorta výzkumu Covidočtení, internetová generace v povinné školní docházce nebo na střední škole, zásadně mění své mediální praktiky a interakci s informacemi. Proměňuje se vztah mladých lidí k textu nebo dokumentu, preferují čtení krátkých textů v internetovém prostředí, ustupuje u nich záliba v tradičních žánrech umělecké literatury.

¹ Celý název projektu zní *Co nebylo v učebnici – Spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků pro 21. století*; edukační výstupy z projektu jsou dostupné z <http://www.conebylovuebnici.cz/vzdelavaciprogramy.html>

² FRIEDLANDEROVÁ, Hana, Hana LANDOVÁ, Pavlína MAZÁČOVÁ, Irena PRÁZOVÁ a Vít RICHTER. *České děti a mládež jako čtenáři v době pandemie 2021*. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1378-9. Data k této části odborného článku jsou převzata z grafů či jejich interpretací nacházejících se v konkrétních kapitolách publikace.

³ FRIEDLANDEROVÁ, Hana, Vít RICHTER a Jiří TRÁVNÍČEK. *Covidočtení: co s našim čtenářstvím udělala pandemie*. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1095-5. Pro prezentování konkrétních výsledků výzkumu jsou pro tuto část článku převzata data z grafů a analýz obsažených v jednotlivých kapitolách výzkumné publikace.

⁴ Podobné výsledky týkající se rodičovských obav o učení a vzdělávání dětí přinesl výzkum Švaříčka a kol. (2020) *Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol*. Více k výzkumu na <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19182>

Výzkum 3: Čtenářství ve 21. století: sekundární analýza PISA 2018⁵

V sekundární analýze se autorský tým České školní inspekce (ČŠI) věnuje čtenářské gramotnosti patnáctiletých středoškoláků s důrazem – vůbec poprvé – na čtení elektronických textů. Úroveň čtenářských dovedností českých žáků je sledována v provázanosti se strategiemi, které žáci využívají při interakci s webovými stránkami a obecně v online aktivitách, s důrazem na bezpečné chování na internetu a kritické myšlení. Sekundární analýza reflektuje také zájem žáků o čtení a podporu čtenářství ze strany učitelů.⁶

Informační a mediální gramotnost teenagerů

V ČR dokáže v textu rozlišit fakta od názorů pouze 31 % patnáctiletých žáků (průměr zemí OECD je 47 %). Úspěšnější jsou ti žáci, kteří ve škole absolvovali výuku na téma odhalování subjektivních nebo zkrácených informací. Přibližně 30 % patnáctiletých žáků by nesmazalo podvodný e-mail vybízející kliknout na odkaz, dokonce polovina teenagerů by na takový email odpověděla. V tuzemsku (i ostatních zemích OECD) jsou mezi žáky ze saturovaného a znevýhodněného prostředí rozdíly ve znalostech strategií ověřování věrohodnosti zdrojů.

Čtenářské strategie a vztah ke čtení

Pokud si žák osvojí efektivní čtenářské strategie, vykazuje dobré čtenářské výsledky i navzdory socioekonomickému statusu. Má-li mít žák ve věku 15 let osvojeny patřičné čtenářské dovednosti a stát se celoživotním čtenářem, je třeba, aby jeho vzdělávací prostředí (typicky školní výuka) obsahovalo různé strategie při interakci s rozličnými typy samostatných i navzájem propojených textů. Sekundární analýza ukázala, že učitelé v ČR vykazují třetí nejnižší podporu čtenářských aktivit středoškoláků ze všech zemí OECD, přičemž tato podpora pozitivně souvisí

s oblibou čtení a se vzdělávacími výsledky žáků. Zároveň existují výrazné rozdíly čtenářských dovedností mezi žáky z různých typů středních škol a také mezi žáky ze zvýhodněného a znevýhodněného domácího prostředí.

Česká republika zůstává v oblíbě četby v mezinárodním kontextu podprůměrnou. Dívky mají (v PISA opakovaně) lepší výsledky v čtenářské gramotnosti a pozitivnější vztah k četbě než chlapci – platí to pro ČR i všechny země OECD. Polovina chlapců pokládá četbu za ztrátu času, cca 60 % chlapců čte pouze z donucení? Cca 50 % žáků nematuritních oborů středních odborných škol v testu PISA nedosáhla ani základní úrovně čtenářské gramotnosti, více než 60 % žáků nematuritních učňovských oborů jsou nečtenáři. Lze tak predikovat jejich potíže v práci s informacemi v dalším profesním uplatnění i v každodenním životě.

Role učitele a designu výuky

Především v prostředí odborných škol a učilišť chybí příležitosti k pokročilým čtenářským zkušenostem, žáci se neseetkávají se čtením textů reflektujících jejich každodennost, výuka literární výchovy je stále vedena dost formálně, cílem je „učit se o spisovateli a jeho životě“, nikoli „poznat dílo a jeho přesah k současnosti a na jeho pozadí například poznávat autora a jeho osobnost“. Chybí prožitková a interpretativní rovina četby. Ze sekundární analýzy vyplynulo také to, že mezi středoškoláky nejsou výjimkou takoví, kteří nemají žádnou doporučenou či povinnou četbu, a přestože střední školy mají své knihovny, jejich využívání je malé.

Výzkum ČŠI vůbec poprvé zahrnoval interakci žáků s elektronickými texty. Dotazníkové šetření ukázalo, že středoškoláci opouštějí tradiční tištěná média, aktivně vstupují do mediálního prostoru. Doporučená nebo povinná četba je velmi problematickou záležitostí výuky, což se netýká pouze samotných žáků, ale také pedagogů.

⁵ BOUDOŮVÁ, Simona, Zuzana JANOTOVÁ, Josef BASL, Ondřej ANDRYS, Tomáš ZATLOUKAL a Dana PRAŽÁKOVÁ. *Čtenářství ve 21. století: sekundární analýza PISA 2018*. Praha: Česká školní inspekce, [2021]. ISBN 978-80-88087-67-0. Pro prezentování konkrétních výsledků výzkumu jsou pro účely tohoto odborného článku převzata data z grafů a analýz obsažených v jednotlivých kapitolách sekundární analýzy.

⁶ Analýza vychází z českých výsledků PISA 2018 (příloha analýzy) zveřejněných OECD v květnu 2021 a z tematických národních šetření ČŠI.

⁷ Tyto výsledky lze srovnat s tím, co k problému motivace číst uvádí výzkum *České děti a mládež jako čtenáři v době pandemie 2021*.

Výzvy pro učící knihovníky

Prezentace vybraných aktuálních výzkumných poznatků otevřela učícím knihovníkům nová témata využitelná v informačním vzdělávání, ať se jedná o čtenářskou gramotnost a čtení, mediální a informační gramotnost, nebo fenomény spjaté s životem dětí a mladých lidí v kyberprostoru. Obsahem dalších částí seriálu budou konkrétní náměty vzdělávacích aktivit inspirovaných vý-

zkumnými výsledky a výstupy projektu *Co nebylo v učebnici*. Edukační témata budou reflektovat inkluzivní rovinu běžné (heterogenní) školní třídy.

PAVLÍNA MAZÁČOVÁ | mazacova@phil.muni.cz

Příště: Na cestě od autora ke čtenáři v knihovně (informační vzdělávání pro nejmenší školáky)

Seriál odborně garantuje a připravuje dr. Pavlína Mazáčová, odborná asistentka na Katedře informačních studií a knihovnictví FF MU, členka Ústřední knihovnické rady MK ČR a Mezioborové pracovní skupiny MŠMT a MK ČR zaměřené na spolupráci knihoven a škol.

ZDROJE:

- BOUDOŮVÁ, Simona, Zuzana JANOTOVÁ, Josef BASL, Ondřej ANDRYS, Tomáš ZATLOUKAL a Dana PRAŽÁKOVÁ. *Čtenářství ve 21. století: sekundární analýza PISA 2018*. Praha: Česká školní inspekce, [2021]. ISBN 978-80-88087-67-0
- FRIEDLANDEROVÁ, Hana, Hana LANDOVÁ, Pavlína MAZÁČOVÁ, Irena PRÁZOVÁ a Vít RICHTER. *České děti a mládež jako čtenáři v době pandemie 2021*. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1378-9
- FRIEDLANDEROVÁ, Hana, Vít RICHTER a Jiří TRÁVNÍČEK. *Covidočtení: co s naším čtenářstvím udělala pandemie*. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1095-5
- ŠVARČÍČEK, Roman, et al. Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol. *Studia paedagogica*, 2020, 25. 3., s. 9–41.

Co pro vás připravujeme...

- **Oceněné knihovny a knihovníci:**
  - Knihovna roku
  - Městská knihovna roku
  - Bibliotheca inspirans
  - Ceny Z. V. Tobolky
  - MARK
  - Ocenění Handicap Friendly
- **Knihovny v novém:**
  - Kulturní centrum Velký mlýn
- **Z historie periodik na území dnešní ČR: České slovo**
- **Výběr z publikací o filmu**
- **Medailonky nadějných: začínající ředitel Jakub Vlček**
- **Spolupráce MěK Chodov se stacionářem Mateřídouška a Centra sociální pomoci Vodňany s Knihovnou Gelasta Vodňanského**
- **Informační vzdělávání pro nejmladší školáky**
- **PŘÍLOHA „VIZUÁLNÍ IDENTITA KNIHOVEN“**
  - Knihovna města Ostravy
  - a další materiály.

Věříme, že zůstanete našimi čtenáři a předplatiteli!

Přes 160 seniorů prošlo kurzy mediálního vzdělávání v knihovnách

Organizace Agora CE ve spolupráci se Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové a Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci pořádá v rámci projektu *Mediální vzdělávání prostřednictvím knihoven* kurzy, kde se senioři zejména z Královéhradeckého a Libereckého kraje učí rozpoznat dezinformace. Senioři se ve světě médií a komunikačních technologií zpravidla orientují velice špatně. Jsou proto častým cílem nejrůznějších dezinformací a fake news, které mají za cíl ovlivnit jejich názory a rozhodování.

Mediální vzdělávání v dnešní době cílí především na mladé, pro které je mnohdy jen formálně součástí vzdělávacích osnov. Nicméně častějším a snazším terčem manipulací a dezinformací jsou senioři. Popisovaný projekt cílí na seniory pomocí spolupráce s knihovnami. Česká republika totiž disponuje v mezinárodním srovnání velmi hustou sítí knihoven. Ty jsou dobře zakotveny do lokálních komunit a plní důležitou roli vzdělávacích, informačních a kulturních center.

Těmito kurzy mediálního vzdělávání v knihovnách už prošlo více než 160 seniorů. *Dostali jsme informace, kde si máme ověřovat zprávy. Dá se říct, že každá zpráva je ověřitelná. Člověk jen musí vědět, kde to najít*, říká několikanásobná účastnice Jana Nosková (66), která před důchodem pracovala jako ekonomka. Před kurzy si myslela, že pro přijímání mediálních obsahů stačí mít selský rozum. Semináře mediální gramotnosti ji vyvedly z omylu. Vzdělávací workshopy pro seniory vede odborník na mediální vzdělávání, případně profesionální novinář, někdy ale současně s ním program lektoruje i student a/nebo senior.

Nedostatečná mediální gramotnost představuje závažné riziko pro bezpečnost České republiky a její budoucí demokratický vývoj. Hlavním cílem projektu organizace Agora CE *Mediální vzdělávání prostřednictvím knihoven* je zvýšit mediální gramotnost seniorů, a tím posílit jejich schopnost bránit se dezinformacím a mediálním hrozbám ve veřejném prostoru. Tyto kompetence jsou klíčové pro aktivní zapojení seniorů do demokratického života společnosti. Projekt přispívá k celkovému potírání hybridních hrozeb v České republice v první řadě tím, že účastníky upozorňuje na samotnou existenci takových rizik. U seniorů totiž velmi často bývá problémem, že o nebezpečí mediálních dezinformací vůbec nevědí.

Aby byl projekt dlouhodobě udržitelný a měl širší dopad, vznikají taktéž textové a e-learningové výukové materiály pro seniory, se kterými se učí pracovat knihovníci v zapojených regionech tak, aby sami mohli s cílovou skupinou dále pracovat v rámci naplňování strategie knihoven v oblasti vzdělávání a aktivizace občanů.

YVETTA HYNČICOVÁ | yvett.ben@seznam.cz

Workshop o umělé inteligenci pro seniory

Krajská vědecká knihovna v Liberci v červnu hostila inovativní workshop o umělé inteligenci (AI – artificial intelligence) speciálně zaměřený na seniory. Tento interaktivní a edukační kurz představil účastníkům svět AI a jeho praktické aplikace v každodenním životě. Workshop přilákal zájem celkem 23 zvědavých účastníků, kteří chtěli lépe porozumět novým technologiím a využívat jejich potenciál k plnohodnotnému životu v důchodovém věku.

Akce pořádaná pod záštitou neziskové organizace Agora CE, o. p. s., se konala v příjemném prostředí Krajské vědecké knihovny v Liberci. Kladla si za cíl zvýšit mediální gramotnost a sebejistotu seniorů v digitálním světě.

Workshop byl financovaný z programu Vnitřní věci EHP/Norských fondů 2014–2021. Vedla ho zakladatelka iniciativy AI dětem Eva Nečasová. Používala při něm především svůj materiál *Obecný úvod do umělé inteligence pro dospělé*. Dále účastníkům ukázala práci v jednotlivých programech používajících umělou inteligenci jako Chat GPT nebo Midjourney. Senioři se do workshopu aktivně zapojovali – např. vědecká pracovnice a technická redaktorka v penzi paní Soňa (70) vznesla dotaz, zda by umělá inteligence dokázala poznat, jestli je nějaký dosud platný poznatek v jakékoli vědě chybný. To vyvolalo mezi účastníky zajímavou diskusi. Při ní se ukázalo, že mnoho z nich má za sebou kariéru v technických oborech.

Pro bývalou vědeckou pracovnici Soňu to byl první podobný workshop; mj. ji zaujala historie vývoje pojmu umělá inteligence. *A také k čemu by se dala využít ve vzdělávacím procesu a v různých tvůrčích oborech*, doplňuje. *Když se dozvím, že se tady v knihovně koná něco pro seniory, přijdu. Chodím sem proto, abych se udržoval v duševní kondici. Synopse jsou to nejdůležitější, co nám pomáhá odolávat všem těm fake news a negativním zprávám. Udrží nás bystré, myslí si vývojář sklářských strojů v důchodu pan*

Karel (77). *A navíc potřebuji a chci stačit vnoučatům, usmívá se.*

Na podobný workshop bych i šla v budoucnu, ale spíš bych ho udělala přímo v počítačové učebně, kde bychom si všechno mohli vyzkoušet sami. Takhle je to hromada informací. I když jsem rychlá, všechno si nestihnu zapsat nebo pochytit, dává paní Soňa k dobru návrhy na zlepšení. I přesto ale byla s kurzem spokojená a odnesla si z něj spoustu podnětných informací.

Workshop nejenom splnil, ale překonal moje očekávání. Byl hodně posunující. Myslela jsem si, že umělá inteligence je jen ten Chat GPT a to je všechno. Doma se na to rozhodně podívám, říká další zúčastněná seniorka paní Marie. Nejstarší účastníci workshopu bylo 80 let a nejmladšímu naopak 65 let. Spolupředatelka akce, lektorka z organizace Agora CE Magda Podsedníková by ráda několik dalších workshopů umělé inteligence pro seniory uspořádala během podzimu.

Text a foto **YVETTA HYNČICOVÁ** | yvett.ben@seznam.cz

Ekolympiáda v havířovské knihovně

Ekolympiáda – soutěž zaměřená na oblast environmentální problematiky a udržitelnosti – vstupuje v Havířově do třetího desetiletí trvání. To samo o sobě vypovídá o její oblíbenosti a řečeno s trochou nadšázky moderní terminologií – o její udržitelnosti. Proto také přesně tímto projektem chce Městská knihovna Havířov přesvědčit odbornou komisi, že právě jí by slušel titul Městská knihovna roku 2023.

Foto: archiv Městské knihovny Havířov

*Přírodní lékárna pomáhá
nám stejně jako našim
předkům*

Soutěž o ekologii a životním prostředí již od roku 2002 organizuje v rámci oslav Dne Země pobočka Městské knihovny Havířov zaměřená na ekologickou výchovu. Najdete zde bohatý fond orientovaný na ekologii a všechny její podoby. Tento fond se může stát zdrojem informací pro tříčlenná soutěžní družstva žáků 2. stupně základních škol a víceletých gymnázií z Havířova i okolních obcí, která přijedou v rámci Ekolympiády změřit své síly.

Témata jednotlivých ročníků jsou různorodá. Reflektují nejen aktuální ekologická témata, ale také historii a tradice. V předchozích letech tak soutěžící plnili úkoly v tematických okruzích například Stromy kolem nás, Hmyz v našem ekosystému, Každý den šetrně, Co nevíte o ekologii, Zpátky na stromy nebo vpřed s technologiemi?, Větelci útočí či Jak se orientovat v globálním světě.

Letošní ročník byl nazván (S)růst s přírodou a byl zaměřený na ekologické zahradničení a zemědělství. Cílem bylo poukázat na to, že naši předci byli s přírodou více propojeni, přiblížila letošní téma knihovnice Martina Urbančíková. Naším odborným garantem byla Vendula Burdová, zkušená ekoložka a pedagožka, které se podařilo vypracovat soutěžní disciplíny tak, aby soutěžící bavily, ale také aby jim daly zabrat.

Pro tříčlenná družstva žáků byla připravena interaktivní stanoviště, která prověřila jejich znalosti, logické myšlení, zručnost a práci v týmu. Hned zkraye museli soutěžící prokázat znalost ročních období, jak je vnímali naši předci, a nebylo to jen jaro-léto-podzim-zima, jak je známe dnes. Také museli vědět, kdy a jak se sekala tráva, jaké použí-

vali zemědělci nástroje a jaké používali byliny, když potřebovali řešit své zdravotní problémy a nebyla na každém rohu lékárna. V disciplíně „Ekocistá domácnost“ museli vymyslet čisticí prostředky bez chemie, pouze z přírodních zdrojů a na závěr to byla kuchyně našich předků, jednoduchá, regionální, sezonní, bez ledniček a konzervantů.

Naše knihovna realizuje mnoho aktivit, které mají ekologický podtext. Pořádáme například přednášky s odborníky, workshopy, swapy, tedy výměnné bazary, Semínkovnu, to je iniciativa podporující svobodné sdílení osiva a přírodní zahradničení, nebo velmi oblíbené knižní jarmarky, uvedla ředitelka Městské knihovny Havířov Dagmar Čuntová, proto když se nám letos podařilo postoupit v celostátní soutěži Městská knihovna roku do užšího finále a tématem pro boj o nejvyšší mety byla udržitelnost, pochlubit se právě naší Ekolympiádou byla jasná volba.

Na závěr děti čekala výroba seedbombs, hliněných kuliček plných semínek. Seedbombs si děti odnesly, aby je mohly odhodit na vybraná stanoviště a napjatě čekat, co zajímavého vyroste, prozradila Jana Brůžková, druhá z knihovnic, které mají přípravu a realizaci oblíbené Ekolympiády na starosti. Ano, i letos měla Ekolympiáda své vítěze. Byly pro ně připravené odměny i ekodort. Z pohledu knihovny vyhráli všichni, kteří se zúčastnili a něco ze získaných vědomostí zařadí do svého běžného života, dodala za knihovnu Dagmar Čuntová.

ROMANA BARTOŠKOVÁ
| akvizice@knih-havirov.cz

CASLIN: zkratka pro intenzivní česko-slovenskou knihovnickou spolupráci

Za zkratkou CASLIN se skrývá intenzivní třicetiletá spolupráce českého a slovenského knihovnictví – Czech and Slovak Library Information Network. Vznik této sítě spadá do devadesátých let 20. století a pojí se zejména se jménem profesora Andrewa Lasse (USA), který byl v raných devadesátkách ochoten vložit svoji energii do shánění zahraničních finančních prostředků na vývoj knihovních systémů a rozvoj knihoven v tehdejší Československu.

Finanční prostředky byly určeny zejména na rozšíření automatizace základních knihovních procesů, jako je jmenné a obsahové zpracování knihovních fondů a zpřístupnění záznamů na internetu. Proto zkratku CASLIN stále spojujeme jak se stejnojmennou konferencí, která prohlubuje spolupráci na mezilidské úrovni, tak i Souborným katalogem ČR, který reprezentuje technickou část tehdy zahájené spolupráce.

Konference má dnes spíše podobu semináře, který se koná každý rok, a jedná se o pohyblivý svátek. V organizaci se totiž střídají knihovny z Česka a Slovenska. Monotematický program připravuje programový výbor, a to vždy s ohledem na aktuální výzvy, které významně ovlivňují rozvoj a činnost knihoven. Seminář je týdenní a kombinuje úvodní přednášky s intenzivní prací ve skupinách pod vedením moderátorů. Výsledkem jsou nejen veřejně publikované výstupy, ale zejména výměna názorů a zkušeností, stejně jako navazování kontaktů.

Hádání a hledání

Poznávacím znamením semináře CASLIN je práce v moderovaných skupinách a cesta k výsledku je stejně důležitá jako výsledek samotný. V loňském roce se účastnice a účastníci ve stínu

Velké Fatry věnovali formulování strategických otázek, které si stojí za to položit a udělat si čas na jejich zodpovězení. Proč formulování otázek a ne rovnou odpovědi? Protože položit (si) správnou otázku může být těžší, než na ni odpovědět. Galaktický stopař z díla Douglase Adamse by mohl vyprávět. Zájemci o soubor čtrnácti strategických otázek doplněný krátkou metodologickou poznámkou nechtě navštíví stránku <https://caslin2022.cvtisr.sk> (sekce Závěry), kde je dokument ke stažení.

Letos se účastnice a účastníci semináře sejdou na Seči a společnost jim bude dělat umělá inteligence. Jak se knihovny pod jejím vlivem změní? Jak se změní jejich služby? Jak bude (ne)reagovat legislativa? A hlavně, jak se změní sami uživatelé? Zeptat se AI je svůdně rychlé, ale organizátoři semináře CASLIN si stojí za tím, že odpověď je jedna věc, a jak se k ní dojde, je věc druhá. Těšíme se na hádání na semináři CASLIN, který proběhne v týdnu od 23. do 27. 10. 2023 pod názvem **Knihovny zdraví AI**. Více o semináři CASLIN naleznete na <https://caslin.net>.

LENKA HANZLÍKOVÁ

| lenka.hanzlikova@mlp.cz
Autorka je členkou Programového
výboru CASLIN

Moravská zemská knihovna – kvalita prověřená časem

Jednota, ať už duchovní či vizuální, je ochota a zájem být součástí nějakého celku. Tato jednota neznamená unifikaci, zjednodušení a fádnost, ale naopak. Podtrhuje společné a respektuje odlišné. Takovéto je i poslání dobrého komunikačního stylu, jehož je vizuální jednota nedílnou součástí. Moravská zemská knihovna (MZK) má to štěstí, že téměř před patnácti lety odvedla jedna grafická designérka skutečně dobrou práci (<http://www.pinxit.cz/>).

Základem je dobrý manuál

Vizuální identita knihovny je dána materiálem *corporate design manual* MZK, který v roce 2009 zpracovalo brněnské grafické studio a internetová agentura PORTA DESIGN. Jeho jednotlivé části stanovují jasnou a neměnnou podobu základní vizuální prezentace MZK a zároveň udávají směr i veškeré další grafické produkci MZK.

Logotyp

Hlavním stavebním kamenem je logotyp. Jeho základní podobu tvoří grafický symbol a text. Grafický symbol je tvořen ze všech tří liter zkratky MZK a je vždy zachován pouze svislý tah. Při jeho vzniku se autoři drželi grafické abstrakce a naopak se vyhýbali doslovnosti a banalitě. Základnímu logotypu dominuje symbol, jenž je určen přednostně pro tvorbu propagačních a upomínkových předmětů. U doplňkového logotypu A a B je symbol a typografie ve vyrovnaném poměru. První je určen zejména pro každodenní byrokratickou komunikaci, druhý je pak vhodný pro všechna elektronická média.

Barvy a písmo

Základní barevnou variantou logotypu MZK a její barvou je tyrkysová. Tato volba padla na základě důkladné rešerše vizuálních identit dalších knihoven, která odhalila časté užití tlumených barev, k nimž je sytá barva MZK v úmyslně ostrém kontrastu. Šestice doplňkových barev-

ných variant je pak určena k barevnému označení studoven, propagačním tiskovinám, vizitkám, jmenovkám. Z nepřeberného množství druhů písma si autor *corporate design manual* MZK vybral to s názvem DIN Pro, v řezu Light, Regular, Medium, Bold a Black. V prostředí standardních kancelářských aplikací a v elektronických dokumentech se užívá písmo Ariel.

Časopis a orientační systém

Součástí precizního *corporate design manual* MZK je i layout časopisu MZK či jednotlivé prvky orientačního systému. To vše je téměř po patnácti letech stále funkční a praktické.

Individualizovaná grafika

Pro některé zvláštní příležitosti (např. Knihovna Milana Kundery či květnová DeCENTní slavnost) připravujeme individualizovaný grafický design. Ale i ten vždy vychází z *corporate design manual* MZK a řídí se základními pravidly jednotného vizuálního stylu knihovny.

Do konce roku 2023

V nejbližší době stojí před grafickými designéry dvě výzvy. První z nich je *corporate design manual* katalogů a publikací MZK, jehož dosavadní absence se již stala naléhavou.

Zásadním krokem v oblasti vizuální jednotky se pak pro MZK – a to jak po stránce grafické, tak i obsahové – stane tvorba nové webové prezentace, která by na přelomu roku měla nahradit

Logo ke 100. výročí vzniku knihovny

zastaralé a dnešním potřebám již ne zcela vyhovující stránky.

Věřím, že vítězný tým grafických designerů bude mít stejně šťastnou ruku jako před téměř patnácti lety Iva Návojská Pechmanová, autorka nadčasového logotypu MZK.

ANNA MRÁZOVÁ | Anna.Mrazova@mzk.cz
Zdroj: *corporate design manual* MZK,
PORTA DESIGN s.r.o.

Ukázky orientačního systému

Logo knihovny (tyrkysová barva)

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Stanovený vzor písma
v daném případě – DINPro Regular

Kontakt: merch@mzk.cz

+420 778 462 480

KE KOUPÍ NA PŮJČOVNĚ MZK

Knihovna
Milana
Kundery

„
Pane, proč na nás všichni čumí?
Dělej, ze o nich nevíš.
“
(Milan Kundera, Jakub a jeho pán)

bavlněné tričko
s citátem Milana Kundery 350 Kč
S, M, L, XL

bavlněná taška
s ilustrací Milana Kundery 300 Kč

Moravská
zemská
knihovna

bavlněná taška
s potiskem 370 Kč

bavlněné tričko
s potiskem 400 Kč
S, M, L, XL

Upomínkové předměty určené k prodeji návštěvníkům

BOOKPORT

Plnotextová databáze
odborných knih v češtině.
Pro čtenáře MZK zdarma.

www.mzk.cz/bookport

BOOKPORT
najdeš mě i on-line

NEOMEZENÉ ČTENÍ E-KNÍH
BOOKPORT

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

Kdykoliv
a kdekoliv/
Bez závazků

www.mzk.cz/bookport

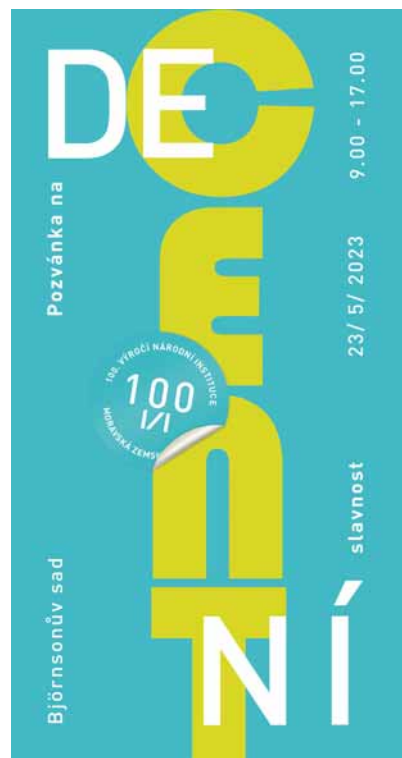
Jednotná vizuální prezentace nabídky služeb

Ukázky propagačních materiálů

Pozvánka na jednu z pořádaných akcí

Periodika na území dnešní ČR

Lidové noviny – deník českých spisovatelů

Počátky jednoho z nejvýznamnějších a dodnes vycházejícího deníku jsou spjaté s Brnem a osobou tamního významného advokáta a později také politika Adolfa Stránského (1855–1931). Stránský se kromě své advokátní praxe angažoval rovněž v brněnské politice, rozhodl se proto vydávat i vlastní noviny. Po prvním neúspěšném pokusu s *Národními novinami*, které vycházely pouze od června 1884 do února roku 1885, založil Stránský roku 1889 dvakrát týdně vycházející *Moravské listy*. I tento list však provázely finanční těžkosti.

Stránský si byl vědom, že nebudou postačovat dvě vydání týdně, má-li mít titul vůbec šanci na úspěch. Svou energii proto dále nasměroval k založení deníku. Nový titul nazvaný *Lidové noviny* vznikl sloučením olomouckého časopisu *Pozor* a již zmíněných *Moravských listů*; první číslo vyšlo 16. 12. 1893. Prvním šéfredaktorem se stal Emil Čermák (1864–1949), který tuto funkci zastával až do roku 1895, kdy odešel do Bulharska. Zůstal nicméně zahraničním dopisovatelem.

V prvních letech vycházely *Lidové noviny* pouze odpoledne, což poněkud brzdilo jejich rozvoj, stejně jako „pouhé“ přebírání zpráv z vídeňských *Neue Freie Presse* nebo brněnského listu *Tagesbote*. Od roku 1904 působil v *Lidových novinách* dřívější spolupracovník pražského *Času* Arnošt Heinrich (1880–1933), díky němuž se významně pozvedla úroveň listu co do rozsahu i obsahu. Od konce roku 1905 začaly *Lidové noviny* vycházet i v ranním vydání, které se od roku 1909 stalo hlavním. Díky Heinrichovi a jeho osobním kontaktům se také významně rozšířil okruh příspěvatelů a zvětšila se rovněž obsahová bo-

hatost listu, např. od roku 1911 o přílohu *Večery*. Do novin zasílali své příspěvky dramatik a politik Viktor Dyk (1877–1931), básník a překladatel Stanislav K. Neumann (1875–1947), básník a později i první ředitel Městské knihovny v Praze Antonín Sova (1864–1928) a mnozí další. Z dalších spolupracovníků lze zmínit např. Františka Gellnera (1881–1914), který měl v redakci novin na starosti karikatury, dále básníka Jiřího Mahena (1882 až 1939), jemuž Arnošt Heinrich svěřil fejetony, nebo Rudolfa Těsnohlídka (1882–1928), který byl autorem soudniček.

Nejslavnější období *Lidových novin* je nepochybně spjato s první republikou, kdy se tyto noviny chápaly jako „hradní list“ a publikovali v nich nejvýznamnější spisovatelé své doby. V roce 1920 byla otevřena pražská pobočka listu a ve stejném roce do redakce vstupuje spisovatel Eduard Bass (1888–1946), který se po smrti Heinricha v roce 1933 stává šéfredaktorem. Od dubna 1921 v *Lidových novinách* působili bratři Čapkové, roku 1924 se politickým komentátorem stal Ferdinand Peroutka (1895–1976). *Lidové noviny* vycházely i později za protektorátu, ovšem již jako list zcela poplatný vládnoucímu režimu. Po roce 1945 vycházely pod názvem *Svobodné noviny*, jejich šéfredaktorem se stal F. Peroutka, ten však musel v roce 1948 odejít do exilu; nahradil ho spisovatel Jan Drda (1915–1970). Pod jeho vedením však nebyl list, znovu nazvaný *Lidové noviny*, úspěšný a 8. 2. 1952 vyšlo jeho poslední číslo. V letech 1987–1990 pak titul vycházel v samizdatu. Druhého dubna 1990 bylo obnoveno jeho běžné denní vydávání.

KATEŘINA SPURNÁ | katerina.spurna@nm.cz

¹ Při zpracování textu byly použity následující zdroje: BEDNAŘÍK, Petr – Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-1145-9 (ePub); PERNES, Jiří. *Svět Lidových novin 1893–1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-056-9.

Jaké to je začínat v místní knihovně

Světlá pod Ještědem. Necelá tisícovka obyvatel. Když za mnou přišla zdejší knihovnice s nabídkou, zda bych po ní nechtěla vést místní knihovny v Hodkách a Rozstání, byla jsem naprosto nadšená. V hlavě se mi rázem rodily miliony nápadů, co s takovými knihovnami můžu provést a jaké akce budu pořádát.

Když jsem pak na úřadě podepisovala smlouvu a pan starosta se mě ptal, zda jsem si opravdu jistá, že tuto práci chci dělat, byla moje odpověď jednoznačná: ANO! Na zem mě ale usadilo hned první otevření dveří: staré regály, Alois Jirásek a další piety v nich, pár dětských knížek, zbytek fondu slušná 80. léta. Dojem nevylepšil ani liberecký výměnný fond a pár nových titulů z centrálního nákupu. Ufff... Tak takovou knihovnu nechci! Co s tím?

Máma!!! Bývalá knihovnice, metodička ve Středočeském kraji, která si tady pod Ještědem důchodcovsky odpočívá. Její úsměv ve tváři mi jen potvrzoval, že mé představy jsou trochu nadnesené. A co teprve, když jsem ji do knihovny pozvala. Řekla jen: *Hmmm*, a pak dodala, že první, co potřebuji, je koncepce: pro koho, co, jak a kdy. A vzdělávat se! V tu chvíli mi bylo opět sladkých patnáct let a máma mi lezla úplně stejně na nervy. Jako tenkrát!

Lítám pořád v oblacích, protože jsem vzdušné znamení. Takže koncepci jsem vymyslela velkolepou, jen jaksi nebyli dělníci, nebyl dostatek peněz, nebyl čas. Jediné, co jsem měla, byla důvěra a podpora obecního zastupitelstva. A tak se celá moje rodina včetně našich malých dětí, babičky a dědy oblékla do montérek a pustila se do rekonstrukce. Chlapi vymalovali, brousili a natírali regály, montovali, šroubovali. Děti podle obrázků třídily knihy a dávaly do krabic ty, které se jim líbily. Můj muž navrhl a vyrobil mnou vysněné pódium, které připomíná pirátskou loď,

Výsledek dvouměsíční intenzivní práce

protože moji čtenáři v této knihovně budou především děti a budeme lovit perly a další poklady, zbrzdíme všechna moře, budeme si vyprávět, číst, zpívat námořnické písničky, tvořit... Vždyť říkám, vzdušné znamení.

My s mamkou jsme otrocky vyřazovaly shnilé knížky, zbylé dezinfikovaly, čistily, lepily a přebalovaly. A v mezidobí jsme jezdily do Městské knihovny v Praze, která nám darovala ze svých poboček na 700 knižních titulů, které jsme musely kromě předešlého procesu ještě evidovat do přírůstkového seznamu v nefunkčním Claviu,

Děti oblíbený kout s pirátskou loď a velrybou

dát na knižní lístky a konečně zařadit na nově natřené, krásné regály.

A do toho všeho absolvování Knihovnického minima, školení v systému Canva, inspirativní knihovnické setkání při semináři kreativního čtení v Liberci, studování metodických materiálů, věčně telefonáty s našimi metodičkami, které ze mě musely mít neklidné sny, stejně jako náš IT, kdy mi připadalo, že snad po něm chci tajné spojení s NASA. A přihlášení do SKIP a k jejich akcím, *Bookstart*, *Celé Česko čte dětem*, zkrátka všechno, co by mi mohlo pomoci a podpořit mé knihovnické snění.

I vedení obce shánělo, kde co bylo k máni, co bylo potřeba. Z mateřské školy jsme dostali vyřazený nábytek, který jsme pospravovali, paní místostarostka nám sehnala krásné stoly a židle pro větší děti. A když zastupitelé viděli, co tam vyvádíme, podle možností nás i finančně podpořili. Za dva měsíce, za hodiny a hodiny intenzivní práce vznikla nádherná dětská knihovna, kde máme kromě škuneru dokonce i velrybu. První týden v březnu 2023 jsme slavnostně otevřeli. Tréma a obavy, zda vůbec nějakí čtenáři dorazí, vzala za své hned v první půlhodině. Přišla snad půlka vsi! Zaregistrovalo se 32 nových dětských čtenářů a pět dospěláků. Odměna a radost. Ale nezůstala jsem jen u tohoto cíle. Spolupracuji s mateřskou a základní školou, s hasiči, sokoly, s místními spolky.

Máme už za sebou svou první *Noc s Andersenem*, první vyhlášení Lovců perel, první pasování dětí na čtenáře, první vzdělávací akce pro mateřskou školu. Děti malují obrázky, vypisují čtenářské listy, vyprávějí, chodí i další noví čtenáři a já si to užívám. A čteme. Na závěr školního roku k nám přišla Šebestová i s Machem a děti šeptaly do zázračného sluchátka svá tajná přání. Já taky zašeptala, protože bych pro obě naše knihovny, naše děti i dospěláky chtěla víc.

Nevadí, že už vím, že zázraky se nedějí, že své sny musím tvrdě odpracovat, že dělám začátečnické chyby, které se mi násobně vracejí. Kdyby se mě dnes ale někdo znovu zeptal, zda opravdu chci dělat tuto práci, znovu bych jednoznačně odpověděla: ANO!

HANA MATĚJČKOVÁ

| knihovna.rozstani-hodky@seznam.cz

Foto: archiv Místní knihovny Světlá pod Ještědem – Hodky a Rozstání

Zajímavé knižní novinky

Zajímavé knižní novinky dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR, v databázi knihovnické literatury KKL: <https://aleph.nkp.cz/cze/kkl>.

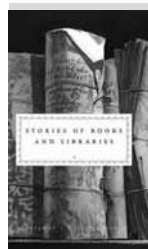
ZANDL, Patrick. Mýty a naděje digitálního světa: vše, co potřebujete vědět o kryptoměnách, umělé inteligenci a dalších převratných technologiích. 1. vyd. Brno: Jan Melvil Publishing, 2022. 288 s. Pod povrchem. ISBN 978-80-7555-175-7

Autor se snaží přiblížit okruh témat, jež moderního člověka zajímají a zároveň znepokojují. Svět prochází obrovskou transformací, která zahrnuje všechny aspekty společnosti. Dostáváme do rukou úžasné nové technologie, jež nám přináší nevídané příležitosti. Zároveň ale zásadně zvyšují momentální křehkost společenského systému, v němž jsme ještě nezavedli adekvátní ochranná opatření. Prvním z témat, kterým se autor věnuje, je Bitcoin a blockchain a obecně decentralizovaná měna. Jako výsledek decentralizace chápe i Web 3.0. Představuje umělou inteligenci, zamýšlí se nad mýty o ní a uvádí její nejnovější výdobytky. Snaží se také přiblížit vztah etiky a umělé inteligence a zmiňuje problém všeobecného sledování, jež např. v Číně dostalo podobu mechanismu sociálního kreditu, kterým je vynucována loajalita lidí vůči režimu. Na příkladu Facebooku ukazuje problematičnost fungování sociálních sítí, na nichž se nekontrolovaně šíří informace, ale i dezinformace. Jak a kdo by měl obsah těchto sítí moderovat, ovšem zůstává otázkou. Zároveň předestírá jejich budoucnost v metaverzi. Dalšími tématy, kterým se věnuje, je soukromí a vlastnictví, které jsou narušovány různými online platformami a problematikou čipů, jež se podle autora staly základem strategickou surovinou internetové éry.

MALÁ, Jitka. Autorem je každý z nás. 1. vyd. Praha: Academia, 2021. 205 s. ISBN 978-80-200-3251-5

Praktický průvodce autorským zákonem č. 121/2000 Sb., který má za cíl srozumitelným způsobem přiblížit čtenáři základní problematiku autorského práva a práv s autorským právem souvisejících. Průvodce obsahuje výklad základních pojmů, je doplněn o několik praktických příkladů a vysvětluje práva a povinnosti, které z uvedeného právního předpisu vyplývají a s nimiž se v běžném životě setkáváme. Kniha je určena převážně těm, kteří autorské právo nestudovali, ale setkávají se s ním v rámci své činnosti nebo na něj narážejí v běžném životě a rádi by znali na základní otázky jednoznačně formulované odpovědi.

HOLLOWAY, Jane, ed. Stories of books and libraries. New York: Everyman's Library, Alfred A. Knopf, 2023. 494 s. Everyman's Pocket Classics. ISBN 978-0-593-53627-8

Oddychová kniha příběhů a povídek o knihách a knihovnách. Knihám, knihovníkům a knihovnám vzdává hold celá řada spisovatelů v čele s velikány, jako byli Ray Bradbury, Isaac Babel, Umberto Eco, Italo Calvino, Maxim Gorkij či Jorge Luis Borges. Postavy ve shromážděných příbězích sahají od inkoustem potřísněných středověkých mnichů (Umberto Eco) přes příběhy o tajných a neobvyklých knihovnách až po povídky ze současných knihoven. Jakým ta-

ným způsobem knihy uplatňují svou moc, se můžeme dočíst například v příběhu Itala Calvina „Generál v knihovně“, ve kterém se zvrtné pokus vojenských vůdců imaginárního národa cenzurovat veškerou literaturu; ve fascinující povídce „Kontinuita parků“ Julia Cortázara o prolínání fiktivního světa v knize a reálného světa a v mnoha dalších kouzelných příbězích.

TEPLITSKY, Joshua. Kníže. Kniha: jak jeden sběratel vybudoval nejtrvalejší a nejpozoruhodnější židovskou knihovnu v dějinách. Přel. Jiří Kasl. 1. vyd. Praha: Academia, 2022. 342 s. Judaica; sv. 26. ISBN 978-80-200-3312-3

David Oppenheim (1664–1736), vrchní pražský rabín na počátku 18. století, vybudoval jedinečnou sbírku židovských knih a rukopisů, které se všechny dochovaly a jsou uloženy v Bodleian Library v Oxfordu. Jeho pozoruhodná sbírka svědčí o nepochybných přeshraničních konexích Židů a o kontaktech mezi Židy a křesťany. Tato knihovna sloužila rabínským učencům i představitelům židovských obcí, seznamovala nové čtenáře se starými knihami a fungovala jako jedinečný zdroj osobní autority, díky níž si Oppenheim získal slávu v židovské společnosti i mimo ni. Na základě pečlivé rekonstrukce archivu autor představuje jeho životní osudy, postupné budování jeho jedinečné knihovny i její složité osudy po Oppenheimově smrti. Zajímavý pohled na společenský život se vztahem ke knihám a vzdělanosti v rané novověké Evropě.

VÁVROVÁ, Petra a kol. Restaurování pokladů Národní knihovny České republiky aneb Tajemství práce restaurátora: katalog výstavy. 1. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2022. 145 s. ISBN 978-80-7050-766-7

Na základě výstavy „Restaurování pokladů Národní knihovny České republiky aneb Tajemství práce restaurátora“, která proběhla v Galerii Národní knihovny v roce 2022, vyšel stejnojmenný

knihový katalog, který představuje práci restaurátorů a jejich pracovišť v Národní knihovně ČR (NK ČR). Shrnuje vývoj, aktivity a poznatky v oblasti ochrany knihovních fondů, vedoucí k zachování našeho písemného kulturního dědictví v dobrém fyzickém stavu pro budoucí generace jak v NK ČR, tak i v celé České republice. Představeny jsou historické souvislosti vzniku pracoviště, konkrétní zásahy, realizované projekty a výzkumné činnosti, vize, úpravy legislativy a směřování do budoucna. Na ukázkách z restaurování vybraných vzácných knih z fondu NK ČR a Slovenské knihovny se prezentuje široká škála restaurátorských postupů. Představeny jsou různé profese (např. restaurátor, konzervátor, knihář, mikrobiolog, technolog restaurování, klimatolog aj.), ale i historie ochrany fondů a osobnosti, které stály u zrodu tohoto oboru, a také používané nářadí a specifické materiály pro restaurování a konzervaci. Kniha obsahuje bohatou obrazovou dokumentaci.

Zakázané knihy. Praha: Dobrovský, 2023. 192 s. Pan-gea. ISBN 978-80-277-1487-2

Knihy se zakazují od chvíle, kdy je lidé začali psát. Úplné zákazy, kdy úřady zamezí tomu, aby byla nějaká kniha vydána či prodávána, nejsou jediným druhem cenzury. Někdy je namísto toho ztížen přístup ke knize – například jejím stažením ze školních a veřejných knihoven. Jindy autoři a nakladatelé sami preventivně přistoupí k autocenzuře a dílo, které by někoho mohlo pobouřit, raději vůbec nenapíšu nebo nevydají. Kniha je plná ukázek kontroverzních, provokativních a revolučních literárních děl, jejichž vydání, prodej či dostupnost byly na nějakou dobu omezeny. Zakázané knihy jsou seřazeny chronologicky podle doby svého vydání. Vydáme se na cestu jejich historií, která vede od středověku přes Flaubertovu *Paní Bovaryovou*, Lawrencova *Milence lady Chatterleyové* po Salingerovo *Kdo chytá v žitě* až po současná díla jako například *Harry Potter* či knihy čínského autora Aj Wej-weje. Některá z těchto děl jsou šokující či skandální, jiná se dotýkají citlivých témat, další prostě jen předběhla dobu a kladla otázky, na něž lidé nebyli připraveni. Všechna překročila či posunula hranice, o všech se po vydání vedly

vášnivě diskuze a spory. Dnes nám tyto knihy nabízejí fascinující vhled do cenzury, kultury, společnosti i politiky. Kniha prozrazuje i zájmovosti (např. který autor se po vydání svého díla musel řadu let skrývat, komu doporučili kritici, aby se raději utopil, kdo chtěl svou knihu spálit a kdo odmítl Nobelovu cenu s tím, že si ji nezasloužil).

PATTE, Geneviève. What gets them to read like that? The story of the woman who got millions of children to read. Sacramento: Library Juice Press, 2022. xvii, 221 s. ISBN 978-1-63400-132-8

Pozoruhodný příběh života Geneviève Patteové, francouzské knihovnice, která se angažovala především v oblasti čtenářské gramotnosti dětí a začleňování sociálně vyloučených skupin. Její

zaměření mělo původ v období nacistické okupace, kdy její rodina poskytla přístřeší uprchlíkům, kteří se ocitli v Paříži. Zkušenosti, které Patteová získala ve Spojených státech jako Fulbrightova stipendistka v 50. letech 20. století, a cesty po celém světě potvrdily její odhodlání vytvořit knihovnu jako přívětivé místo, zejména pro přistěhovalce a děti z marginalizovaných komunit. Pro Patteovou je knihovna místem, kam patří každý a kde může být slyšet hlas každého. Díky této průkopnici v podpoře čtenářské gramotnosti ve Francii tisíce dětí objevily radost ze čtení. Kniha vyšla původně ve francouzštině (název: *Mais qu'est-ce qui les fait lire comme ça?*). V současnosti je Patteová čestnou prezidentkou sdružení La Petite Bibliothèque Ronde, které od roku 2007 spravuje a provozuje dětskou knihovnu v Clamartu.

VLADANA PILLEROVÁ

vladana.pillerova@nkp.cz

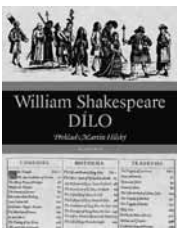
Současná literatura

Výběr z publikací o divadle a divadelních her

Přinášíme vám přehled publikací o divadle a divadelních her, které u nás vyšly v poslední době (zhruba za poslední tři roky). Přehled si neklade nárok na úplnost, přesto je dokladem širší nabídky v této oblasti na našem knižním trhu, která může až překvapit.

Academia

Anglista, překladatel a pedagog **Martin Hilský** slavil velký úspěch s obsáhlou publikací *Shakespeareova Anglie – Portrét doby* (Academia, 2020), za níž získal cenu Magnesia Litera – Kniha roku 2021; představuje v ní přelomovou dobu, v níž vznikala velká díla alžbětinské literatury a která měla pro anglickou společnost a civilizaci formativní význam. V roce 2023 vydala

Academia také již třetí vydání kompletního *Díla Williama Shakespeara* v překladu Martina Hilského, který je prvním a zatím jediným českým překladatelem, jemuž se podařilo přeložit celé dílo Shakespeara. Na překladech jeho tragédií, komedií, historických her a románů, sonetů i básní pracoval prof. Hilský od počátku 80. let až do roku 2011, kdy komplet v jednom svazku vyšel v Akademii poprvé (podruhé v roce 2016). Kompletní dílo je doplněno úvodní studií; každá hra či báseň je uvozena stručnou charakteristikou a technickým popisem a celek uzavírá přehled-

ný rejstřík shakespearovských postav. Třetí vydání knihy vychází 400 let poté, co bylo v Londýně uveřejněno první vydání Shakespeareova dramatického díla známé jako první folio (1623). A kdo nechce objemný svazek *Díla* (téměř 1700 stran), může vzít za vděk podle svého výběru vydáním jednotlivých her, které v Hilského překladu vycházejí v nakladatelství Atlantis – dosud zde vyšly *Bázně, Bouře, Dobrý konec všechno spraví, Hamlet, dánský princ, Jak se vám líbí, Jindřich IV., Julius Caesar, Komédie omylů, Král Lear, Kupec benátský, Macbeth, Marná lásky snaha, Mnoho povyku pro nic, Othello, Romeo a Julie, Sen noci svatojánské, Sonety, Timon Aténský, Večer tříkrálový, Veselé paničky windsorské, Zimní pohádka, Zkrocení zlé ženy*.

Tisícistránková monografie **Martina Bojdy Schillerova estetika humanity** (Academia, 2023) je syntézou myšlení výmarského klasika Friedricha Schillera napříč všemi oblastmi jeho tvorby, od poezie po dramata, a pokusem o zacelení citelné mezery v českém poznání moderní německé kultury, v níž se snaží ukázat spojnice mezi filozofií, literaturou a společenským vývojem. Martin Bojda je také autorem knihy *Filosofie Národního divadla a Miroslav Tyrš – Přispěvek k dějinám českého myšlení 19. století* (Academia, 2021), která přináší novou celkovou interpretaci hlavních myšlenkových tahů, hodnot a snah českého obrození s ohledem na jejich kulminaci a reálný tvar ve stavbě Národního divadla. Národní divadlo a dílo Bedřicha Smetany či Miroslava Tyrše slouží mj. k ozřejmění toho, jak je inovace umělecké formy závislá na progresivnosti obsahů, na hodnotové fundaci a společenské integraci tvorby.

Tři různé publikace z nakladatelství Academia prozkoumaly tři různé oblasti českého dramatu. *Expresionistické drama z českých zemí* (2021) editorů **Lenky Jungmannové, Zuzany Augustové a Aleše Merenuse** představuje dnes již většinou pozapomenutá expresionistická dramata, která byla napsána mezi lety 1910 a 1924. *Neoficiální drama z komunistické totality* (2021) editorky **Lenky Jungmannové** představuje výběr z českých dramát, která vznikala mezi lety 1948

až 1989 jako neoficiální a dochovala se buď v rukopise, nebo byla zveřejněna samizdatem či publikována v exilu. Antologie *České surrealistické drama* (2023) editorů **Marka Lolloka, Tomáše Kubarta a Jitky Šotkovské** přináší výběr surrealistických dramatických textů od dvacátých let 20. století až po současnost. V publikacích samozřejmě nechybí doprovodné studie.

Artur

Vydávání divadelních her se intenzivně věnuje nakladatelství Artur v edici D, která již čítá 176 svazků z českého i světového klasického i moderního repertoáru. V poslední době vyšly (kromě reedice starších svazků) hry *Rej* **Arthura Schnitzlera** (přel. Josef Balvín), *Nepřítel lidu* **Henrika Ibsena** (přel. František Fröhlich), *Vincenc neboli Přítelkyně významných mužů* **Robertu Musila** (přel. Jitka Bodláková), *Fantastická ševcová* **Federica Garcíi Lorcky** (přel. Antonín Přidal), *Bezvýznamná žena* **Oscara Wilda** (přel. J. Z. Novák), *Morálka paní Dulské* **Gabriely Zapolské** (přel. Jaroslav Simonides), *Škola pomluv* **Richarda Brinsleyho Sheridan** (přel. J. Z. Novák), *Hra lásky a smrti* **Romaina Rollanda** (přel. Ivan Zmatlík), *Mirandolina* **Carla Goldoniho** (přel. Jan Vladislav), *Frank V., Herkules a Augiášův chlév a Romulus Veliký* **Friedricha Dürrenmatta** (přel. Jiří Stach), *Platonov* **Antona Pavloviče Čechova** (přel. Ivan Wernisch), *Fuente Ovejuna/Ovčí Pramen/Lopeho de Vegy (přel. Otakar Fischer), v jednom svazku *Rohovin Čtverrohý, Lhář a jeho rod a Popelka varšavská* **Václava Klimenta Klicpery**, *Jakobowski a plukovník* **Franze Werfela** (přel. Jiří Stach) a hry **Williama Shakespeara** *Mnoho povyku pro nic* (přel. Břetislav Hodek), *Julius Caesar* (přel. Zdeněk Urbánek) a *Komédie omylů* (přel. František Vrba).*

Institut umění – Divadelní ústav

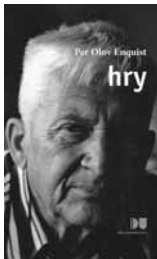
Institut umění – Divadelní ústav (IDU) pokračuje ve své edici Divadelní hry, v níž vycházejí (někdy i ve více svazcích) výběry z díla předních světových dramatiků, klasiků jako Henrik Ibsen,

August Strindberg, Arthur Schnitzler či Luigi Pirandello, i těch moderních, jako jsou Friedrich Dürrenmatt či Thomas Bernhard. V roce 2020 vyšel svazek *Hry* s jedenácti dramaty jednoho z nejvýznamnějších francouzských dramatiků **Jeana Giraudoux** (1882–1944). Jeho svěbytné dramatické dílo plné morálních i milostných paradoxů představuje jak na základě her proslavených (*Trójská válka nebude*, *Ondina*, *Bláznivá ze Chaillot* aj.), tak těch, které se zatím pozornosti českých čtenářů ani divadelníků nedočkaly (*Júdit*, *Apollón Bellacký*, *Pařížské impromptu* aj.). Texty her (přeložili Karel Kraus, Michal Lázňovský a Michal Zahálka) doplňuje původní studie, soupis uvedení autorových her na českých scénách a obsáhlá ediční poznámka zaměřená na genezi překladů.

Dvacet let po vydání výboru z díla **Toma Stopparda** (* 1937), který obsahoval do té doby nejznámější tituly tohoto světoznámého dramatika českého původu, vyšel v roce 2022 druhý svazek jeho her. Ten spolu s připravovaným svazkem třetím, který představí bohatý svět dramatikových pozdějších děl, završí české vydání kompletní Stoppardovy původní tvorby psané pro divadlo. *Hry II* (přel. Šimon Dominik a kol.) zahrnují texty napsané a uvedené do roku 1989 (*Volný jako pták*, *Podle Magritta*, *Umělec sestupující ze schodů*, *Špinavé prádlo*, *Nová země*, *Skokani*, *EGHDF*, *Noc a den*, *Dvojitý agent*).

Letos vyšel výbor z her švédského dramatika, prozaika a esejisty **Pera Olova Enquista** (1934–2020), zahrnující všechny divadelní hry, s nimiž se už mohli seznámit naši diváci: *Noc tribádek*, *Ze života žížal*, *V hodině rysa*, *Obrázkáři*, *Blanche a Marie*, *Faidra*. Doplnují je dva tituly přeložené do češtiny poprvé: *Magický kruh* a autorská adaptace proslulého Čechovova dramatu *Tři sestry, teď staré*. Přeložili Zbyněk Černík a František Fröhlich.

V edici *Současná hra* vydal IDU v roce 2020 svazek *Fabulamundi – Pět evropských her* (přel. Markéta Damková a kol.) jako součást mezinárodního projektu ve spolupráci s Divadlem Letí. Publikace představuje pět dramatických textů, s nimiž divadlo při své účasti v projektu pracovalo: *Spojení Evropa* **Alexandry Badea**, *Autorka*

Elly Hickson, *Jen pro tvé dobro* **Piera Lorenza Pisana**, *Textilní trilogie* **Volker Schmidta** a *Krátké rozhovory s výjimečnými ženami* **Joan Yago**.

Další svazek této edice *Sněž tu žábu – Pět francouzských her* z roku 2021 (přel. Linda Dušková a kol.) sestává z pěti textů, které z rozličných úhlů pohledu představují podoby současného frankofonního psaní pro divadlo. Škála textů zahrnuje texty vysloveně experimentální (**Gwendoline Soublin**: *Pig Boy 1986–2358*, **Nicolas Doutey**: *Odcházím dvakrát*), ale také atmosférický psychologický thriller o závislosti a podtajnosti (**Pauline Peyrade**: *Černé lesy*), text pro mladé publikum, který otevírá témata sexuální identity (**Catherine Zambon**: *Můj bratr, moje princezna*) a hořce komediální portrét dospívání v době přelomu milénia (**Olivier Sylvestre**: *Průvodce sexuální výchovou pro nově tisíciletí*).

Publikace *Divadlo a svoboda – První dekáda nezávislosti českého divadla po roce 1989* (2022) představuje bouřlivou energii a pluralitu estetik, témat i aktivit českého nezávislého divadla prvního porevolučního desetiletí. Jedná se o kritický katalog, který rozšiřuje o odborné studie a úryvky z rozhovorů, které byly v rámci výzkumu vedeny s téměř sedmdesátkou osobností české divadelní scény 90. let, původní materiál ze stejnojmenné výstavy, již IDU uspořádal k 30. výročí sametové revoluce.

Akademie múzických umění

Nakladatelství Akademie múzických umění v Praze vydalo v roce 2020 stěžejní knihu pro kritiky, akademiky, studenty divadla i divadelní tvůrce, *Analýzu divadelního představení* od **Patrice Pavise** (přel. Kateřina Neveu). Pavis přináší doposud chybějící konceptuální rámec pro analýzu divadelních, tanečních a pantomimických představení s přesahem do filmové analýzy. Kniha provede čtenáře od detailu hercovy výrazu a gesta až po společenský kontext, ve kterém dílo vzniklo.

Záměrem knihy *Medialita divadla* **Víta Neznala** (2020) je zkoumání divadla v širších mediálních (a nikoli pouze uměleckých) souvislostech. Neklade si za cíl vymezit pevné a neprostupné hranice divadla, nýbrž se v návaznosti na tradici české teorie divadla pokouší hledat určité zakládající, mediálně-konstitutivní rysy divadelního aktu, jinými slovy, co všechno a za jakých pod-

mínek může být za divadlo považováno. Hlavní pozornost je přitom věnována dichotomii divadla a skutečnosti.

Divadlo a společnost kolem roku 1989 **Bohumila Nekolného** (2020) se zabývá otázkou, jak se politické konflikty promítají do divadelního prostředí a jak naopak divadlo vstupuje do společenských procesů.

V roce 2022 vyšla v českém překladu Jana Hellera konečně i u nás kniha legendárního **Lee Strasberga** *Vysněná vášeň – Výklad Metody herecké práce*. Strasberg rozpracoval hereckou metodu K. S. Stanislavského a zásadně ovlivnil herecké umění naší doby. Mezi jeho žáky patřily takové hvězdy divadla a filmu jako Marlon Brando, Al Pacino, Paul Newman, Dustin Hoffman, Dennis Hopper, Robert De Niro či Marilyn Monroe. Ve své knize shrnul a vysvětlil, co to Metoda je a jak funguje a zároveň v ní vyprávěl příběh o ní a o lidech, kteří s ní byli spojeni.

Gaudeamus

Nakladatelství Gaudeamus Univerzity Hradec Králové vydalo v roce 2023 publikaci **Jana Bílka** *Světová premiéra RUR – Čapkovy drama v Hradci Králové*, která se zabývá málo známým faktem, že první uvedení Čapkovy proslulé hry se konalo 2. 1. 1921 v královéhradeckém Městském Klicperově divadle (jak zněl tehdejší název); hru nastudovala Jednota divadelních ochotníků „Klicpera“ a režii měl Bedřich Stein. Došlo k tomu tak, že původně plánovaná premiéra v pražském Národním divadle byla odložena na 25. 1., ale hradečtí ochotníci se o tom nedozvěděli včas, a tak hru uvedli jako první. Druhé ochotnické nastudování hry v Hradci Králové proběhlo v roce

1939 a až roku 1959 se konalo první profesionální nastudování. O tom všem (i o zatím poslední hradecké inscenaci z roku 2005) Jan Bílek pojednává.

Host

V prestižní edici Česká knižnice, kterou nyní vydává nakladatelství Host (celkem v edici vyšlo již 120 svazků), vycházejí také svazky našich klasiků věnované divadelním hrám. V poslední době vyšly tyto tituly: **Josef Kajetán Tyl** – *Divadelní hry* (2022; obsahuje šest her: *Čestmír*, *Pražský flamendr*, *Paličova dcera*, *Kutnohorští havíři*, *Krvavé křtiny* a *Strakonický dudák*); **Josef Topol** – *Pět her* (2022; obsahuje hry: *Konec masopustu*, *Kočka na kolejkách*, *Hodina lásky*, *Sbohem Sokrate a Hlasy ptáků*); **Jiří Voskovec a Jan Werich** – *Čtyři hry* (2019; obsahuje hry: *Vest pocket revue*, *Golem*, *Caesar a Balada z hadrů*).

Vyšehrad

Autorka a ilustrátorka **Renáta Fučíková** vydala po knihách o Shakespearovi a Molièrovi další, třetí díl z edice *Největší dramatici* pod názvem *Čechov & Puškin, Gogol – 7 převyprávěných her v historických souvislostech* (Vyšehrad, 2021). Stejně jako předchozí svazky tohoto cyklu chce i díl věnovaný ruské divadelní tvorbě přiblížit čtenářům nejslavnější díla vybraných dramatiků. Oceňovaná ilustrátorka je převyprávěla současným jazykem či formou komiksu, aby byla co nejbližší (nejen) dnešním dětem.

MILAN VALDEN | Milan.Valden@nkp.cz

Obr.: archiv autora

Do čísla přispěli

Romana Bartošková – Městská knihovna Havířov ■ **Mgr. Elena Bartošová** – Česká škola Madrid ■ **PhDr. Jaroslav Císař** – Střežovská vědecká knihovna v Kladně ■ **Bc. Renáta Domoráková** – Městská knihovna Nový Jičín ■ **Mgr. Klára Ekllová** – Rethink Architecture ■ **Mgr. Jana Fialová** – Krajská knihovna Vysociny ■ **Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.** – Národní knihovna ČR ■ **Mgr. Roman Hájek** – Střežovská vědecká knihovna v Kladně ■ **Mgr. Lenka Hanzlíková** – Městská knihovna v Praze ■ **Bc. Terezie Huková** – studující, Univerzita Hradec Králové ■ **Yvetta Hynčicová, DiS.** – Agora CE ■ **Mgr. Bronislava Lukášová** – Městská knihovna Hodonín ■ **Hana Matějčková** – Místní knihovna Světla pod Ještědem – Rozstání a Hodky ■ **Mgr. Pavlína Mazáčová, Ph.D.** – KISK – Masarykova univerzita ■ **Mgr. et Mgr. Anna Mrázová** – Moravská zemská knihovna ■ **doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.** – Slezská univerzita v Opavě ■ **Mgr. Vladana Pillerová** – Národní knihovna ČR ■ **Bc. Veronika Plačková** – studující, Univerzita Hradec Králové ■ **Mgr. Kateřina Spurná, Ph.D.** – Knihovna Národního muzea ■ **Milan Valden** – Národní knihovna ČR ■ **Ing. Magdaléna Vecková** – Knihovna AV ČR

Knihovna v České škole Madrid

Knihovna České školy Madrid (dále ČŠM) je krajanskou knihovnou, která vznikla při české škole v zahraničí. O knihovnu pečuje spolek ČŠM, který se zaměřuje na poskytnutí výuky českého jazyka a reálií pro předškolní i školní děti a také pro dospělé.

Foto: Veronika Pláčková

Služby knihovny mohou využívat nejen žáci a rodiče docházející na pravidelnou sobotní výuku českého jazyka, ale i zástupci široké veřejnosti se zájmem o českou literaturu pro děti a mládež, pokud se stanou členy spolku. Tituly knih, které obsahuje knihovna, jsou zveřejněny na webu ČŠM.

Chod knihovny

Knihovna ČŠM má jednu velkou výhodu, a tou je její samotné umístění. Je totiž situována na chodbách školy ve skříních v blízkosti tříd, tudíž je žákům, rodičům i učitelům snadno přístupná a její obsah lze tak jednoduše využít i při výuce či o přestávce. Kolem knihovny žáci vždy procházejí, když jdou na přestávku, a v tuto dobu také registrujeme nejvíce výpůjček. Knihovna je žákům i dospělým otevřena vždy během sobotní výuky od 10:00 do 13:30 hodin.

Knížky máme evidované v souboru v excelu. Při půjčování využíváme zatím nedigitalizovaný

systém a tím je obyčejný sešit. V něm má každý čtenář svou stránku a na tu zapisujeme, jaké knihy si vypůjčil. Digitalizace knihovny je naším snem. Zatím nám však nebyla metodickým pracovištěm Pedagogické knihovny kvůli nízkému počtu knih doporučena (nyní jich vlastníme 777).

O knihovnu se starají většinou naši stážisti. Každý půlrok či rok se tak mění její knihovníci, a to samozřejmě není vždy ku prospěchu věci. Do budoucna by bylo ideální, kdyby měl knihovnu na starosti někdo, kdo se v ČŠM pohybuje stále.

Aby žáci věděli, jak knihovna funguje, vždy na začátku školního roku všem žákům knihovnu ukážeme a vysvětlíme, jak a kdy si mohou svou vysněnou knihu půjčit. A jelikož tento okamžik probíhá ve třídách za účasti vyučujících, je to vhodný okamžik pro představení zajímavých knih pro každou věkovou skupinu.

Jedna z akcí knihovny
Čtete pořád a čtete všude 2022–2023

Přestože má naše knihovna omezené prostory, snažíme se je využít na maximum.

Jednou z nevýhod ale je, že se kvůli nevelkému prostoru mohou všechny tituly pořizovat pouze v jednom výtisku. I navzdory tomuto faktu jsme ale na naši knihovnu náležitě pyšní, protože nesmíme opomenout to, že jsme kdysi začínali se dvěma poličkami...

Co v naší knihovně najdete

Za několik let fungování se fond knihovny ČŠM rozšířil na již zmíněných 777 svazků a stále se objednávané nové knížky – zejména podle osvědčených doporučení a preferencí žáků, dospělých studentů i rodičů. Všechny jsou výhradně v českém jazyce. Knihy se snažíme nakupovat tak, aby po nich děti i rodiče s radostí sáhli, a důkladně vše konzultujeme.

Knihovna žákům nabízí jak českou klasiku, tak populární knihy od současných autorů, českých i zahraničních. Z knih významných českých spi-

sovatelů 19. století se v kategorii pro školní děti nachází *Babička* od Boženy Němcové. Menší čtenáři si mohou přečíst *České pohádky*, což je kombinace pohádek Karla Jaromíra Erbena a Boženy Němcové. V sekci pro dospělé čtenáře se nachází dvě knihy od již zmíněné spisovatelky, a to *Povídky* a *Babička*. Najdete zde také adaptovanou prózu *Povídky malostranské*. Z literatury 20. století se žáci mohou začíst do Otčenáška, Foglara, bratrů Čapkových, Haška, Hrubína či do Nepila. Opomíjeni nejsou ani současní autoři pro děti jako například Březinová, Procházková a Žáček. Dospělí si zase mohou půjčit knihy od Mornštajnové, Tučkové, Viewegha, Kundery, Urbana, Hartla či Svěráka a dalších.

Nesmíme také opomenout knížky pro cizince, které jsou specifické tím, že mají upravenou slovní zásobu podle potřeb žáků a dospělých studentů, kteří využívají výuku češtiny pro cizince. Dále zde můžeme nalézt publikace týkající se historie, zeměpisu nebo třeba i komiksy (*Rychlé šípy* od J. Foglara, *Zed'* od P. Síse), které jsou atraktivní pro všechny věkové skupiny. Myslíme i na ty nejmenší a předškoláci si u nás mohou vybrat zajímavé tituly. Fond knihovny neustále postupně doplňujeme a rozšiřujeme.

Vedeme žáky ke čtenářství

Na čtenářství se v ČŠM klade velký důraz již od nejtěplejšího věku. Čím dříve, tím lépe. Dětem se čtou české knihy a jsou spojovány s citovým

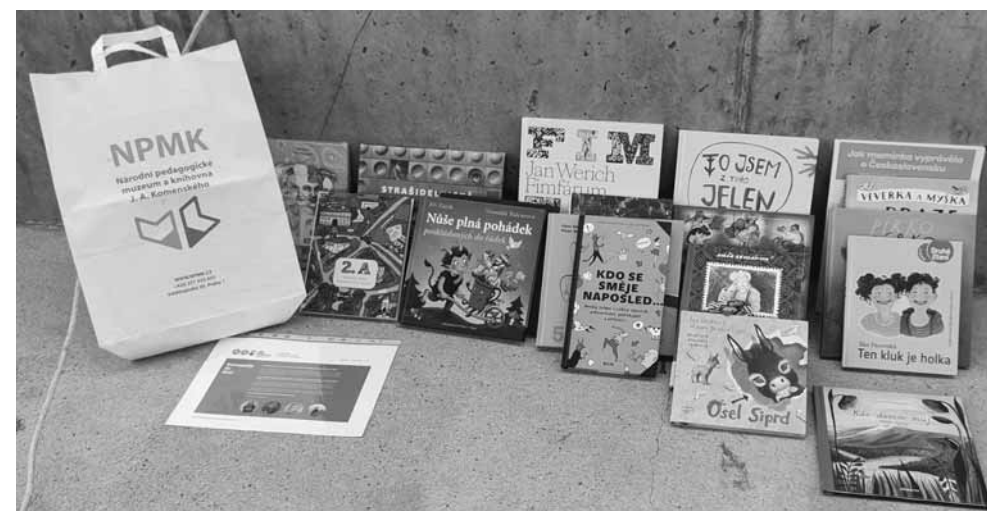

Foto: Eva Tučková

Knížní dar od Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského České škole Madrid

prožitkem už od batolecího věku. Rodiče vedeme k práci s knihou a je jim zdůrazňována důležitost propojení společného citového prožitku dítěte a rodiče s četbou. I díky tomuto přístupu žáci v ČŠM čtou české knihy aktivně.

Pro rozvoj čtenářství v ČŠM každoročně pořádáme mnoho akcí, které jsou se čtením úzce spojeny. Vše, co děláme, se snažíme mísit s literaturou, a tím u žáků pěstovat kladný vztah ke knihám. Čtení považujeme za natolik důležité, že ho podporujeme už u těch nejmenších. Pro předškolní děti pořádáme několikrát ročně akci *Literární dílny pro nečtenáře*, která si klade za cíl vytvořit u dětí kladný vztah ke knihám a čtení všeobecně. Další akcí jsou logopedické přednášky, které rodičům představují zásady a specifika četby u bilingvních dětí. Každoročně také připravujeme besedy, které jsou zaměřené například na české spisovatele. Letošní školní rok 2022/23 byl zaměřen na představení díla Karla Čapka. Přednáška o něm pak byla online, tudíž se jí mohli zúčastnit také žáci připojení přes počítač odjinud. Nedílnou součástí každého školního roku je akce *Noc s Andersenem*, která je pro rozvoj čtenářství jako stvořená. Nesmíme také zapomenout, že naši vyučující záměrně ve svých hodinách motivují žáky k četbě a často

jim také zadávají aktivity či práce, které jsou s četbou knih spojené. K této práci mnohdy využijí i naši knihovnu.

Letos jsme také uspořádali čtenářskou výzvu *Cesta do středu Česka*, do které se zapojili jak naši žáci, tak jejich rodiče. Za každou přečtenou knihu se žáci posouvali na mapě Evropy o 20 kilometrů blíže Číhošti, která je geografickým středem České republiky. Celá akce byla vizuálně velmi lákavá. Děti i dospělí si na vytisknuté prázdné knížky napsali název knihy a autora a pak tuto papírovou knížku přilepili na balicí papír, na kterém byla namalovaná polička na knížky. Akce podporovala pomocí vnější motivace zájem o česky psané knihy. Výhodou bylo, že se do knižní cesty mohli aktivně zapojit také žáci z online výuky.

Růst knihovny a naše práce je znát. Každou sobotu půjčíme a vrátíme desítky knih. Sklízíme zasloužené ovoce, jelikož i ve vyšších ročnících děti už netrpělivě čekají a vyhlížejí, co nového přibude do knihovny, a to je pro nás velkou motivací pokračovat v podpoře čtenářství dál. Co více si přát!

**VERONIKA PLAČKOVÁ
TEREZIE HUKOVÁ
ELENA BARTOŠOVÁ**

[| escuelachecademadrid@gmail.com](mailto:escuelachecademadrid@gmail.com)

Česká škola Madrid (ČŠM) jako jediná organizace ve Španělsku nabízí pravidelnou výuku školní češtiny podle školního vzdělávacího programu schváleného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. České děti žijící ve Španělsku tak mají možnost obdržet osvědčení o vzdělání, které je platné v České republice.

ČŠM dále poskytuje pravidelné sobotní kurzy češtiny pro dospělé zaměřené na komunikaci (tři úrovně), pro děti cizinců a předškolní děti (tři věkové skupiny: 18 měsíců – 3 roky, 3–5 let a 5–7 let).

Za účelem podpory výuky a šíření českého jazyka ČŠM organizuje nadstavbový školní a mimoškolní program, oslavy tradičních českých svátků a jiné kulturní a vzdělávací aktivity, a to vždy v českém jazyce. ČŠM je rovněž místem setkávání krajanů v Madridu. Kurzy pořádá v prostorách základní a střední školy Amanecer (Av/Pablo Iglesias 6, Alcorcón, Madrid). Konkrétní informace o rozvrhu a kurzovním naleznete na webu školy.

Do projektu ČŠM se prostřednictvím programu ERASMUS+ mohou zapojit i čeští studenti vysokých škol a absolvovat tak praxi v bilingvním prostředí. Za tímto účelem má ČŠM uzavřené smlouvy s univerzitami v Praze, Olomouci, Brně, Hradci Králové, Plzni, Ostravě a Ústí nad Labem. Více informací naleznete na Facebooku nebo Instagramu.

ELENA BARTOŠOVÁ, ředitelka školy

Certifikát Handicap Friendly pro Městskou knihovnu Hodonín

Městská knihovna Hodonín se k prvnímu červenci 2023 stala čestným držitelem Certifikátu Handicap Friendly pro osoby se zrakovým postižením. Ocenění uděluje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) na základě posouzení přístupnosti knihovny skupinou odborníků. Cílem projektu je podpořit a zároveň ocenit snahu knihoven o zajištění rovného přístupu všech obyvatel k informacím a službám.

Na posouzení přístupnosti knihovny se podíleli členové sekce SKIP Bezbariérové knihovny spolu s odborníky na přístupnost webových stránek a s odborníky na fyzickou přístupnost, dále pak konzultanti Sjedenocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR.

Městská knihovna v Hodoníně dlouhodobě spolupracuje s Knihovnou a tiskárnou pro nevidomé K. E. Macana v Praze (KTN), provozuje Zvukovou knihovnu a nabízí mj. také donáškovou službu i poradenské a konzultační služby Sjedenocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Nabízí také řadu kompenzačních pomůcek, které pomáhají nahradit zrakové funkce, které daný jedinec ztratil v důsledku úrazu, nemoci nebo stárání. Cílem je integrace zrakově postižených do společnosti, pracovního procesu i usnadnění vzdělávání.

Knihovna v prostorách čítárny nabízí k využití (v případě přehrávačů, čteček e-knih a tabletu i k zapůjčení domů):

- kamerovou lupu PRISMA, která umožňuje čtení novin a knih, psaní a drobnou ruční práci;
- čtečí myš Bierley mouse USB – jedná se o ergonomickou kamerovou lupu v provedení myši do ruky;
- simulační brýle, které navozují atmosféru různých zrakových vad, které ukazují, jak zrakově postižený vidí;

Foto: archiv MěK Hodonín

- zvukové knihy z produkce KTN, jež jsou určeny zdravotně postiženým, kterým jejich stav neumožňuje číst klasické knihy;
  - dva typy přehrávačů USB nosičů s jednoduchým ovládním (přehraje obsah, jako jsou zvukové knihy, hudbu nebo zvukové noviny přímo z USB klíčenky), přehrávač disponuje velkými žlutými ovládacími tlačítky a ovladačem hlasitosti;
  - čtečku e-knih Kindle a PocketBook Aqua 2;
  - E-Pad QUAD TS-M973G-IPS.
- Proškolení pracovníci knihovny pomůcky rádi ukáží a vysvětlí jejich ovládání. Více informací naleznete na: <https://www.knihovnahod.cz/kompenzacni-pomucky.html>.

BRONISLAVA LUKÁŠOVÁ

[| lukasova.bronislava@knihovnahod.cz](mailto:lukasova.bronislava@knihovnahod.cz)

Příběh zrekonstruovaných prostor **Městské knihovny Nový Jičín**

Městská knihovna Nový Jičín připravila v březnu roku 2022 pro své mladé uživatele a návštěvníky dárek v podobě zcela nového oddělení – Oddělení pro dospívající mládež T-klub, jak se oddělení nazývá. Stalo se tak přesně dvacet let poté, co se ve vile z počátku 20. století usídlila městská knihovna.

Jedná se o zcela jedinečné místo určené teenagerům, kde si mohou pohodlně odpočinout, najdou pestrou nabídku knih, deskových her a dalších knihovnických a informačních služeb.

V historické budově vznikly prostory s nabídkou kvalitních služeb a moderním vybavením tak, aby přitáhly pozornost mladých lidí a nabídly jim zajímavé prostředí.

Z historie budovy

Městská knihovna Nový Jičín sídlí od roku 2002 v prostorách historického objektu tzv. Czeicznerovy vily, který byl projektován známým novojičínským architektem Josefem Blumem v roce 1910, a to pro továrníka Karla Ferdinanda Czeicznera. Jako zastupitel, radní, člen stavební a finanční komise a krátce i jako starosta pracoval

pro dobro města až do roku 1918. Ferdinand Czeiczner si přál, aby dům po jeho smrti sloužil kulturním účelům. Z důvodu hospodářské krize však jeho sen zůstal nenaplněn.

Potomci prodali dům známé rodině Hückelů. Po druhé světové válce byla stavba zkonfiskována. V 50. letech minulého století zde byly umístěny jesle. Při té příležitosti byly provedeny utilitární stavební úpravy, které naštěstí neznížily kompoziční celek stavby. Jde o jednu z významných novojičínských staveb s velkou zahradou, domkem správce, garážími a ohradní zdí s kašnou. Teprve přestavba vily pro potřeby městské knihovny v letech 2000–2001 vedla k naplnění Czeicznerova přání.

Postupná rekonstrukce budovy

V roce 2015 byly zahájeny další větší opravy historické budovy. Představovaly stavební úpravy fasády a výměnu klempířských prvků. Jednalo se o opravu severovýchodní a části jihovýchodní fasády včetně přilehlé venkovní terasy. Mnohem rozsáhlejší rekonstrukce dalších zbývajících částí fasády proběhla v druhé etapě v roce 2016. Tyto vnější stavební opravy nikterak neomezily poskytování knihovnických a informačních služeb knihovny.

Na tomto místě se však musím zmínit a připomenout zcela neplánovanou rekonstrukci prostor a velkou obnovu vybavení knihovny. Právě v tomto roce vznikl ve vnitřních prostorách budovy požár. Po likvidaci následků požáru z poloviny října 2016, která obsahovala rozsáhlou sanaci omítek, obnovu a dovybavení zničeného majetku, byla návštěvníkům po dlouhých třech měsících zpřístupněna oddělení pro dětské i dospělé čtenáře. Nové přírůstky knihovního fondu nad rámec plánovaného rozpočtu se doplňovaly v průběhu dalších tří let.

Po dokončení rekonstrukce fasády rozsáhlého objektu přišla na řadu izolace a sanace budovy. Rozsah prací, které probíhaly v letech 2021 až 2022, byl stanoven zejména i s ohledem na to, že na objektu již byly provedeny v minulosti menší úpravy a opatření, která měla zamezit vlhnutí objektu, ale s negativním výsledkem. Všechny tyto zásahy již degradovaly a bylo potřeba provést celkové a komplexní zabezpečení stavby proti pronikání vlhkosti i s ohledem na to, že se v objektu objevila dřevokazná houba. Provedeny

byly sanační omítky vnitřních stěn v suterénu budovy, odkopání objektu a svislá izolace. V rámci prací byla zrekonstruována část kanalizace a revidováno potrubí odvádějící dešťovou vodu. Kolem budovy byla položena dlažba, která byla dovezena ze zámoří.

Pro vnitřní sanaci zdiva musely být připraveny a vyklizeny sklady knih, učebna a archiv, což se samozřejmě projevilo na poskytování a omezení některých služeb. Pro čtenáře knihovny byly téměř půl roku nedostupné knihy ze skladových prostor a byla omezena nabídka vzdělávacích akcí. Z bezpečnostních důvodů byl pro veřejnost uzavřen také areál zahrady. Sanační opatření v historické budově ale vedla k výraznému zlepšení stavu z hlediska vlhkostního parametru budovy.

Interiér knihovny pro mládež

Příběh nového oddělení se začal psát v roce 2019. V rámci přípravy plánovaných sanačních prací suterénu budovy jsme zřizovateli předložili projektový záměr na využití volných prostor pro další kulturní účely a vzdělávání návštěvníků knihovny. Tyto bezbariérové prostory se původně využívaly jako čajovna. Naše pozornost se od začátku zaměřila na věkovou skupinu mládeže 11+.

Architektonické interiérové studie se ujala architektka Jana Dedecius Martochová. Cílem návrhu bylo vytvořit prostředí, které bude moderní a příjemné, nabídne dětem různé možnosti, jak

v takovém prostoru trávit čas četbou, hraním her, poslechem audioknih, hraním her na Xboxu nebo jenom tak posezením s kamarády. Tomu předcházely schůzky s architektkou, kde jsme si ujasňovali přesné využití prostor, pohyb a kapacitu návštěvníků i zázemí pro zaměstnance. Výsledná interiérová studie odpovídala našim provozním i estetickým požadavkům. Prostory byly vybaveny novou podlahovou krytinou, kompletně novým osvětlením, kusovým i vestavěným nábytkem tak, aby co nejlépe vyhovovaly budoucímu využití.

Oddělení T-klub je rozděleno na vstupní část s výpůjčním pultem, na klidovou zónu, určenou pro studium a s přístupem na internet, a dále na zónu společenskou, sloužící jako kolektivní studovna umožňující týmovou práci, kde se může mládež bavit rušnějšími aktivitami. Veškerý vestavěný nábytek, jako jsou např. knižní regály, sedací odpočinkové boxy, výpůjční pult nebo šatní odkládací stěna, dodavatel vyrobil na míru. Nákup techniky byl hrazen z finanční podpory Ministerstva kultury a částečně také z prostředků zřizovatele.

T-klub po roce provozu

Činnost a poskytované služby T-klubu mají od začátku působení svou strategii a jasný obsah. Knižní fond se profiluje a buduje s ohledem na

zájmy a potřeby cílové skupiny. Kromě doporučené školní četby a naučné literatury, podporující formální vzdělávání, nabízí T-klub také možnost vzdělávat se a rozvíjet v různých zájmových oblastech. Velkou část fondu tvoří žánrová literatura (např. fantasy, komiksy, sci-fi, horory), ale také časopisy a fond deskových her. Samozřejmě je přístup k internetu, oblíbenou aktivitou je hraní her na Xboxu.

Přednášky a besedy se konají s ohledem na věk a zájem těchto mladých návštěvníků. Dopolední vzdělávací programy pro školy se ve spolupráci s pedagogy plánují jako součást a doplnění školní výuky. Vhodné se jeví také propojení činnosti a poskytovaných služeb v přílehlé zahradě knihovny. Vypůjčit si knihu, zasoutěžit si nebo se jen setkat s kamarády mohou mladí návštěvníci v pracovní dny v době od 12 do 16 hodin. Kulturní a vzdělávací akce se plánují po otevírací době.

Po roce provozu nového oddělení můžeme s jistotou potvrdit, že T-klub mladé stávající čtenáře doslova nadchl a přilákal také mnoho nových návštěvníků. Stal se tak pro ně oblíbeným a bezpečným místem – místem vzdělávání a zážitků.

RENÁTA DOMORÁKOVÁ

renata.domorakova@knihovnanj.cz

Foto: archiv MĚK Nový Jičín

Knihovny v novém

Deset kroků pro udržitelnou výstavbu a rekonstrukci knihoven

Checklist udržitelné architektury organizace Rethink Architecture přehledně a stručně popisuje deset oblastí, ve kterých lze při přípravě projektu podporovat udržitelnost. Které konkrétně to jsou a jaké otázky si lze při plánování rekonstrukce či stavby knihovny klást?

V Rethink Architecture vzděláváme a propojujeme profesionály ve stavebnictví a dáváme jim nástroje, aby mohli společně tvořit architekturu přátelskou k lidem i přírodě. Pořádáme přednášky, semináře a workshopy, školíme ve firmách, poskytujeme poradenství v oblasti udržitelnosti a publikujeme. Přehled našich aktivit, záznamy přednášek i publikace ke stažení můžete najít na stránkách <https://www.rethinkarchitecture.cz/>.

Oblasti, ve kterých lze podporovat udržitelnost:

Spolupráce – od počátku projektu spolupracují odborníci z relevantních profesí a investor, je zapojena místní samospráva a formou participace také veřejnost a budoucí i současní návštěvníci.

Koncept – již při plánování se můžete ptát: Lze pro novou knihovnu zrekonstruovat stávající budovu nebo prostor? Bude možné prostory knihovny snadno přizpůsobit změně funkcí?

Lokalita – předurčuje ekonomickou a ekologickou náročnost projektu, u knihoven je vedle vhodné orientace ke světovým stranám nutné dobře zvažovat dostupnost udržitelnou dopravou.

Efektivita – projekt by měl být ekonomicky i funkčně efektivní. Budou kapacity knihovny efektivně využívány během dne, týdne a celého roku?

Lidé – projekt by měl být navržen tak, aby se v něm lidé cítili příjemně a bezpečně. U knihoven je obzvlášť důležité, aby prostor umožňoval setkávání a tvorbu komunity a byl dostupný všem uživatelům, a to i těm nejslabším.

Energie – objekt by měl spotřebovat minimum energie na svůj provoz. Je možné využít energii z obnovitelných zdrojů nebo si ji vyrobit na místě?

Materiály – použité materiály jsou recyklovací a dále recyklovatelné, objekt je navržen z trvanlivých materiálů, dá se snadno udržovat a dobře stárne.

Voda – každá kapka vody se počítá. V objektu lze pomocí různých opatření snížit spotřebu pitné vody na minimum.

Příroda – ptejte se například, zda projekt počítá s vhodnou vegetací v exteriéru a interiéru či zda může projekt minimalizovat světelný smog a počet kolizí ptactva s prosklenými povrchy.

Zdraví – projekt by měl přispívat ke zdraví lidí i přírody a poskytovat fyzické a psychické pohodlí.

KLÁRA EKLOVÁ | klara.eklova@rethinkarch.cz

Foto: Hufton + Crow

Anketa – 75 let časopisu Čtenář

75

Jak by měl podle vás vypadat ideální knihovnický časopis? Jak hodnotíte zaměření a obsah časopisu Čtenář?

→ Ideální knihovnický časopis by měl být samozřejmě zajímavý. V jeho obsahu by neměly chybět důležité informace, a to nejen z knihovnického světa; povzbudivé projekty, které se často stávají i inspirací pro naši práci; zajímavosti; příběhy lidí, z kterých často číší nadšení pro jejich činnost či hobby a kteří v nás dokážou povzbudit k motivaci a nadšení do další práce.

→ Časopis *Čtenář* je pro mě inspirativní, přináší mi řadu zajímavých informací a hlubší pohled do aktuálních témat. S jeho obsahem jsem velmi spokojená.

MAGDALÉNA VECKOVÁ, Knihovna AV ČR

→ Knihovnický časopis má vypadat moderně a zároveň držet kontinuitu, být pro obor poznatelný a identifikovatelný. Ideální být nemusí, stačí optimální! Není špatné, když časopisy našeho oboru přináší i témata z jiných oborů, ale přesto je dobré udržet jeho poslání pro odbornou veřejnost v knihovnicko-informační sféře. Měl by umět informovat o dění v knihovnách a knihovnictví a zároveň se nebát otvírat řadu témat, která míří dopředu a ovlivní nejen informační profesionály, knihovníky, knihovny, ale i uživatele a čtenáře.

→ Obsah a zaměření časopisu *Čtenář* vnímám dlouhodobě pozitivně a popravdě si nedovolím radit těm, kteří s ním mají velké zkušenosti, neboť by to mohla být představa jen pocitová a ne založená na faktech, kterými bych si „výzkumně“ a historicky musel projít. Vždy jsem přednostně vnímal časopis *Čtenář* jako informační pramen pro veřejné knihovny a jen málokdy v něm hledal témata, která míří do jiných knihovnicko-informačních sfér, které jsou pro hlavní proud čtenářstva časopisu i někdy okrajová, přesto ve světě i u nás hýbou rozvojem oboru jako celku. Přesto i ty jsem občas nacházel. Asi bych častěji čekal i tato témata, ale tuším, že sehnat autory, kteří píšou odborně i poutavě a osloví většinu oboru, není vůbec snadné. S úbytkem kvalitních časopisů v oboru (kdysi dávno *Československá informatika*, „I-čko“, *Infocus*) vzniká v našem oboru zajímavá mezera. Žádnému z dalších oborových časopisů se jí nepodařilo dlouhodobě zaplnit, anebo ty časopisy zanikly, nevydržely vůli nebo ekonomicky.

Čtenář je naprosto profesionální časopis s úctyhodnou historií vydávání a třeba by se mu to mohlo částečně podařit a knihovnické-informační profese oslovit v celé šíři spektra. Nutné to není, je to jen hlasité písemné zamyšlení, protože časopis *Čtenář* žije i bez těchto mezer, a to díky profesionální i nadšenecké práci redakce a lidí kolem ní. Děkuji velice za něj.

RICHARD PAPIK, Slezská univerzita v Opavě

Ze světa

Zdroje jsou dostupné v *Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR*.

Prezentace nizozemského systému knihoven na letošním 88. kongresu mezinárodní organizace IFLA v Rotterdamu. Nizozemské knihovny úzce spolupracují se vzdělávacími institucemi a dalšími partnery na podpoře čtení, snaží se přispívat k inkluzi ve společnosti, hrají také stále důležitější roli při naplňování cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals – SDGs). Začleňují SDGs do svého plánování a připravují cílené programy a nabídky, které jsou ale rozdílné podle regionů a typů knihoven. V některých případech jsou aktivity založené na explicitních strategických volbách, častěji však na celkovém poslání a aktivitách prováděných dlouho před přijetím SDGs. Knihovnické asociace upozorňují, že SDGs mohou fungovat i jako nástroj pro hodnocení činnosti knihoven. Mezinárodní organizace IFLA vytvořila pro knihovny příručku, která jim má pomoci s popisem jejich činností v rámci SDGs. Existují čtyři důležité předpoklady, aby byl při podpoře rozvoje přístup k informacím smysluplný: infrastruktura pro přístup k informacím, pozitivní sociální kontext pro jeho použití, společenství schopné přistupovat k informacím a příznivé právní a politické prostředí. Knihovny jsou důležité pro tvorbu digitálního začlenění (provádějí školení v oblasti digitální gramotnosti uživatelů), jsou také nezbytné pro přemostění digitální propasti – i když mají jednotlivci soukromý přístup k internetu, veřejný přístup k internetu zůstává důležitým doplňkem. (*IFLA Journal – Volume 49, June 2, 2023, s. 269–285*)

V německých knihovnách lze nalézt rozsáhlé a pestré zásoby orientálních rukopisů, a to nejenom ve státních a univerzitních knihovnách, ale i v menších klášterních nebo středoškolských knihovnách. Historie jejich získávání sahá do 16. století, ale rozkvět těchto sbírek nastal v 19. století. Četné publikované svazky katalogů, izolované databáze a rozptýlené odkazy v online katalozích ztěžují získání komplexního přehledu o těchto dokumentech. Německá výzkumná nadace Orient-Digital štědře financuje centrální přístup k metadatům, digitálním kopiím a poskytuje informace o inventáři. Prostřednictvím společného projektu Berlínské státní knihovny, Bavorské státní knihovny v Mnichově, Gotha Research Library a Univerzity

ního počítačového centra v Lipsku jsou tyto dokumenty uchovány a zpřístupněny v digitální formě široké veřejnosti. S portálem Qalamos je k dispozici infrastruktura, která umožňuje přímý přístup k metadatům a digitálním kopiím. Od spuštění portálu (červen 2022) se připojilo více než 25 německých paměťových institucí a bylo zpracováno 135 000 rukopisných záznamů. Těžištěm projektové činnosti je retrokonverze tištěných rukopisných katalogů do jedné elektronické databáze.

(*BibliotheksMagazin, Jahrgang 18, Ausgabe 52, Nr. 2 – Juli 2023, s. 7–12*)

Stereotypní pohledy na profesi knihovníka se již desetiletí snaží vyvrátit knihovny na Slovensku, budují nabídku moderních služeb a zvyšují odbornou kvalifikaci svých zaměstnanců. Podle dostupných informací známe první stereotypy pro knihovníky již od vzniku prvních knihoven. Mnohé pak pronikaly pozvolna do povědomí široké veřejnosti primárně začátkem 70. let 20. století (vzhled, specifické jednání). Můžeme uvést aspoň některé znaky vlastností, které jsou ve většině případů více či méně vzdálené od skutečnosti a tvoří typické popisy profilu knihovníků. Například podle zahraniční studie z roku 2014 v knihovnách pracují především ženy středního věku, které nosí brýle a jsou neformálně oblečené. Mnoho lidí si také nesprávně myslí, že mají knihovníci téměř celý čas vyhrazený pouze na čtení a nemusí skoro nic jiného dělat, pokud nemají v knihovně uživatele, knihovnice nejsou velmi přátelské, přičemž jsou téměř tiché. Na vyvrácení původního moderního stereotypu musíme projít historickým vývojem – práce v knihovně nebyla až do 80. let 19. století považována za ženské povolání, v knihovnách dominovali pouze muži, byli většinou vysokoškolsky vzdělaní. Tehdejší společnost se nad tím nepozastavovala. Pak až do 70. let 20. století začaly postupně v knihovnách převládat ženy a šířit se genderové stereotypy spolu se sexuálními předsudky. Knihovníci a knihovnice byli v těchto časech často považováni společností za sexuální nezdavé, rozšířil se stereotyp strážce knihovny a přísné knihovnice.

(*Knižnica – ročník 23, číslo 2, 2023, s. 19–24*)

Před 120 lety, **1. 11. 1903**, zemřel **Theodor Mommsen** (* 1817), německý historik, právník a politik, druhý nositel Nobelovy ceny za literaturu (1902), jeden z mála, který ji získal jako autor výhradně odborné literatury (monumentální *Římské dějiny*).

Před 220 lety, **4. 11. 1803**, se narodil a před 170 lety, **3. 11. 1853**, zemřel **Jan z Hvězdy**, český obrozenecký spisovatel a kněz (vl. jm. Jan Jindřich Marek).

Před 80 lety, **5. 11. 1943**, se narodil americký dramatik, spisovatel, scenárista a herec **Sam Shepard** († 2017), nositel Pulitzerovy ceny za hru *Pohřbené dítě*, autor scénářů k filmům *Zabriskie Point* M. Antonioniho či *Paříž, Texas* W. Wenders.

Před 80 lety, **6. 11. 1943**, se narodil ruský spisovatel **Saša Sokolov**, žijící v emigraci, autor románů *Škola pro hlupáky*, *Mezi psem a vlkem* a *Palisandreia*.

Před 110 lety, **7. 11. 1913**, se narodil francouzský spisovatel, filozof a esejista **Albert Camus** († 1960), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1957), autor románů *Cizinec*, *Mor a Pád*, povídek *Exil a království*, esejů *Mýtus o Sisyfovi* a *Člověk revoltující* a dramatu *Caligula* a *Nedorozumění* či adaptace Dostojevského *Běsů*.

Před 70 lety, **8. 11. 1953**, zemřel ruský spisovatel **Ivan Bunin** (* 1870), první ruský nositel Nobelovy ceny za literaturu (1933), autor mnoha povídek a novel (např. *Mítova láska* či soubor *Temné aleje*) a románu *Život Alexeje Arsenějeva*.

Před 205 lety, **9. 11. 1818**, se narodil ruský spisovatel **Ivan Sergejevič Turgeněv** († 1883). Pocházel z bohaté šlechtické rodiny a Rusko navždy opustil na protest proti carskému režimu. Psal romány, novely, povídky i dramata, začínal jako básník. K jeho nejslavnějším dílům patří cyklus črt a povídek *Lovcovy zápisky*, román *Otcové a děti* zabývající se generační problematikou a román *Rudin*, který znovu otevřel problém tzv. zbytečného člověka. Turgeněv dále napsal romány a novely *Šlechtické hnízdo*, *V předvečer*, *Dým*, *Novina*, *Jarní vody*, *Asja*, *Hodinky*, *První láska*, *Zátiší*, *Deník zbytečného člověka*, *Přízraky*,

Záhadné povídky a další. Z dramát jmenujme *Měsíc na venkově*, *Snídani u maršálka* či *Venkovanku*. Před 540 lety, **10. 11. 1483**, se narodil německý církevní reformátor a myslitel **Martin Luther** († 1546).

Před 85 lety, **10. 11. 1938**, se narodil český básník, prozaik, překladatel a diplomat **Jiří Gruša** († 2011), autor románů *Mimner aneb Hra o smraďocha* a *Dotazník aneb Modlitba za jedno město a přítele* a řady dalších knih.

Před 95 lety, **11. 11. 1928**, se narodil mexický spisovatel **Carlos Fuentes** († 2012). V roce 1987 získal Cervantesovu cenu. V roce 1954 vydal soubor šesti povídek *Přestrojené dny*, v nichž se prolíná mexická realita se světem fantazie, což se stane typické pro většinu Fuentesových děl. K nejvýznamnějším dílům patří novela *Aura* a romány *Nejprůzračnější kraj* a *Smrt Artemia Cruze*, které známe i z českých překladů. Česky dále vyšly romány *Diana aneb osamělá lovkyně*, *Starý gringo* a *Orlí křeslo* a soubor kulturně-historických esejů *Pohřbené zrcadlo*. Jedním z vrcholů jeho díla je objemný román *Terra nostra*. Je také autorem dramatu a esejů o literatuře.

Před 100 lety, **20. 11. 1923**, se narodila jihoafrická spisovatelka **Nadine Gordimerová** († 2014), nositelka Nobelovy ceny za literaturu (1991) a Bookerovy ceny za román *The Conservationist*; český vyšly povídky *Pátkova šlěpěj* a romány *Poutníci* a *Začni žít*.

Před 60 lety, **22. 11. 1963**, zemřel britský spisovatel **Aldous Huxley** (* 1894), autor románů *Kontrapunkt* či *Konec civilizace*.

Před 310 lety, **24. 11. 1713**, se narodil **Laurence Sterne** († 1768), anglický spisovatel, autor románu *Život a názory blahorodého pana Tristrama Shandyho*.

Před 70 lety, **27. 11. 1953**, zemřel americký dramatik **Eugene O'Neill** (* 1888), nositel čtyř Pulitzerových cen za hry *Za obzor*, *Anna Christie*, *Podivná mezihra* a *Cesta dlouhým dnem do noci* (posmrtně) a Nobelovy ceny za literaturu (1936).

Před 125 lety, **29. 11. 1898**, se narodil a před 60 lety, **22. 11. 1963**, zemřel **C. S. Lewis**, britský medievalista, křesťanský myslitel, literární kritik, esejista a spisovatel, autor populární sedmidílné fantasy ságy *Letopisy Narnie*.

Portréty archiv autora

**Příběh zrekonstruovaných prostor
Městské knihovny Nový Jičín** s. 374–376

← Budova Městské knihovny Nový Jičín

↓ Sanační práce v exteriéru ... a v interiéru

↓ Společenská zóna: T-klub

↑ V T-klubu to žije!

← Klidová zóna

Hvězda mezi knihovními regály!

STEE LA

- jednostranné i oboustranné regály
- systém základních a návazných dílů
- dřevěné bočnice v síle 25
- celokovové police s vysokou nosností
- možnost přestavení na sklopenou polici
- unikátní systém uchycení polic
- varianta soklem či bez soklu
- zpevňovací kovový rám
- výškově nastavitelné nožky
- zadní zarážka proti vypadnutí knih
- varianta s LED osvětlením
- široká škála příslušenství a vybavení
- vyrobeno v Česku

Vyžádejte si nejnovější **katalog knihovních regálů STEELA**, rádi Vám jej zašleme.

 Ceiba®

Ceiba s.r.o.
Jana Opletala 1265
250 01 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
Tel.: 326 911 044, e-mail: info@ceiba.cz

www.ceiba.cz